

Koroška Kronika

Leto II.

IZDAJA : BRITANSKA OBVEŠČEVALNA SLUŽBA

Številka 11

Celovec, 15. marca 1946.

Hudobija ali žrtev propagande

Pred dnevi smo prejeli pismo, ki ga zaradi pojasnila bralcem objavljamo. Pismo je pisala oseba, ki se do sedaj še ni nikdar oglasila s kakim prispevkom, pač pa se ji je zdelo potrebno, da se spotakne ob naše radijske oddaje. Mislimo, da pismo ni pisano na njeno pobudo, pač pa je dobila od kakega „zaplotnika“ namig, naj nam piše. Zgornji sklep izvajamo iz tega, ker smo v zadnjem času dobili več pisem enake vsebine iz različnih krajev Koroške. Ne moremo si misliti, da bi pošteni koroški Slovenci pljuvali na stvar, ki je njemu v čast in s katero mu je dano javno priznanje, da je enakovreden z vsemi drugimi.

Pismo se glasi:

„Uredništvo Slovenske Kronike v Celovcu!

Z veseljem smo pričakovali v nedeljo 10. marca zvečer na tiste pol ure, da bomo čuli Slovence peti. To kar smo čuli je pod vso kritiko.

Upam, da bo prihodnjič boljši, ako ne pa kar neha; če nimate boljših godcev oz. Instrumentov.

Zasmehovati se ne damo s takoj slovensčinoj.“

Na uho povedano, je v tem pismu milo sojeno samo 15 napak. Kot odgovor rečemo s Prešernom samo: „Le čevlje sodi naj kopitar!“

V zvezi z našimi oddajami smo prejeli tudi nekaj zelo stvarnih kritik, za katere se pošiljalcem prav lepo zahvaljujemo. Želeli bi si tudi nekaj navodil za sestavo programov, ker ne vemo, kaj vam je najbolj všeč.

Nikakor si ne domišljamo, da smo ne vem kako dobri pevci in godci. Vsak začetek je težak, pa naj bo delo še tako lahko.

Vsi, ki imajo dobro voljo, da nas pri našem delu podpirajo, so prav lepo vabljeni. Stremeti moramo za tem, da bodo naše oddaje čim boljše, za kar je pa predvsem treba dobre volje in vstrajnega dela. Delajmo torej skupno in se ne izgublajmo v brezpomeni kritiki, ki največkrat kaže našo naveličanost in nesamostojnost.

Enkrat za vselej se moramo zavedati, da je naš namen izpolniti vrzeli, ki so v večletnem zatiranju slovensčine nastale pri nas.

Mislimo, da slovenska oddaja ni samo senzacija, pač pa je to zgodovinsko dejstvo. Saj prvič v zgodovini koroških Slovencev slišimo slovensko besedo v celovškem radiju. Ali ni to razveseljivo? Ali nam ne kaže to poti novega razvoja? Ali se res ne moremo dokopati do spoznanja, da je tudi naš jezik sedaj enakovreden nemščini? Če bomo hoteli enkrat to priznati in tudi sami pokazati, da imamo resen namen gojiti svoj materin jezik, potem bodo gotovo izostali izpadi, ki skupnosti namesto koristi prinašajo škodo.

Bodimo pošteni Slovenci, saj nihče ne zahteva, da bi to tajili. Svet hoče od nas le to, da delamo skupno z drugimi, ker z njimi tudi skupno živimo. Pot nam je prosta, toda le pametno delo nas bo pripeljalo v lepšo bodočnost.

Prvi izidi občinskih volitev v Italiji

Prva poročila italjanske vlade, ne kažejo nikake jasne slike v posameznih volilnih okrožjih. V nekaterih mestih, ki leže samo nekaj kilometrov narazen, so prišle do izraza popolnoma različno politične smeri, čeprav vladajo tam iste gospodarske in življenske pogoje.

Prvi volilni izidi iz 166-tih občin navajajo 76 sedežev krščansko-demokratske stranke in 64 sedežev za socialistični-komunistični blok. Ostali sedeži so porazdeljeni na različne manjše stranke.

Stranka „Malega človeka“, ki so jo nekateri krogi napadli kot središče italjanskih fašistov je imela uspeh v dveh občinah.

600.000 mrtvih zahteva obračun

Iz govora predsednika zvezne vlade g. inž. Figla

Ob osmi obletnici nasilne zasedbe Avstrije je priredila zvezna vlada slovesnost, pri kateri je zvezni kancler imel sledeč govor:

„11. marec 1938 — dan pričetka žrtev za Avstrijo in 11. marec 1946 — dan izpolnjenja.

To sta sicer dva suhoparna datuma, ali kar leži med njima, je eno najsrčnejših poglavij svetovne zgodovine. Ko sem se 11. marca 1938 leta poslavljajal na Ballhausplatzu, je donel klic slovesa Avstrije v svet:

„Odstopamo pred silo“ in „Bog čuvaj Avstrijo“

v meni. Nikoli ga nisem pozabil.

Zopet enkrat, kakor že često v tisočletni zgodovini narodov, je premagala sila kulture, a barbarstvo duha; ali to se še nikoli ni zgodilo tako kruto in tako zavedno zaničujoče vsakršno človeško čast. Hunski bič je prišel na oblast in je hotel popolnoma uničiti duha, strpljivost, človeško čast, na kratko vse, kar pomeni za nas pojem kulture.

Označili smo danes ta spominski dan kot dan žrtev. Bil je dan žrtev posameznika, poedince za Avstrijo, za ono Avstrijo, kakor smo jo mi videli. Bil je to dan žrtev borcev za čast človeka in človeštva. V sled tega hočemo danes pustiti ob strani vsakršno kritiko in vsakršen spomin na grenka razočaranja pri sosedu, osebnemu in političnemu. Zgodovina bo nekoč pričala, kdo je v teh dneh največ doprinesel za osnovne pravice osebnosti in kdo je na drugi strani odgovodal. Mirno lahko čakamo razsodbe zgodovine, a z nami tudi Avstrija, ki potom nas nikoli ni odstopila od svoje pravice do svoje svobodne neodvisne domovine in s tem od svoje solidarnosti z evropsko družino narodov, čije člani so po vrsti od malega do največjega padli kot žrtev fašizma.

11. marca 1938 sploh ni šlo za Avstrijo, ne, takrat je šlo že za svet, ki pa še ni bil zrel, da doume zadnji smisel te borbe. Šlo je za človeštvo in za človeško čast, ali v nobenem slučaju za bilo kateri strankarski program. Če nam vsled tega manjka pojmovanje, da se danes, po teh velikih žrtvah, ki bi morale vsakega izmed nas notranje prečistiti, tu in tam stavlja strankarska taktična razmotrivanja v ospredje opazovanj teh let borbe, potem se spomnimo pri tem predvsem krvavih žrtev, ki so jih vse stranke brez izjeme in vse veroizpovedi doprinesle k tej borbi in katere na nas, ki smo ostali, stavlja velike obveznosti.

Spoštovani prijatelji, kaj gre res to za, da-li ima ta ali ona stranka 2 ali 5% več ali manj glasov? Kaj ni bitnejše, da naj bi imeli mi vsi pri vsej nasprotnosti vprašanj, ki se tičejo pogleda na svet in strankarske politike, nič drugega v mislih, kakor samo obstoj in predvsem obnovo te Avstrije? Ne gre za strankarska tajništva in ne za mandatarje, niti ne za člane te ali one vlade, marveč izključno za dobrobit vsakega posameznika, zagotovitev osnovnega zakona človeških pravic v etičnem in materialnem pogledu.

Ako je kdo drugega mnenja, potem dokazuje, da nikoli ni hodil po tej trnjevi poti za Avstrijo in zato nima ob zaključku teh žrtev polne poti pravice soodločati. Ena desetina avstrijskega prebivalstva je postala žrtev nacističnega barbarstva. Prištaži vseh treh strank so sedeli v koncentracijskih taboriščih, drugi v zaporih, a velik del je padel na bojnih poljanah pod terorjem v boju za tujo, zasvožno idejo.

600.000 mrtvih je danes v tej dvorani pred nami in zahteva od nas obračun.

Kdo se drzne spričo teh mučnikov, ki so iz vseh slojev prebivalstva iz vseh strank,

ki so bili pristaši narodne in socialistične stranke, katoličani in židje, komunisti in oni izven strank, na kratko, ki so bili vse to, a kljub temu nič drugega kot samo Avstrijci. Kdo se drzne pred temi mučniki danes nastopati s svojimi lastnimi malimi doprinosi za novo Avstrijo, ki jih je izvoljeval pod zaščito zavezniških sil? Kar smo od dneva osvoboditve in za Avstrijo storili, je bila samo po sebi razumljiva dolžnost. Resnični borci za to Avstrijo so starejšega datuma.

Oni so iz časa pred osvoboditvijo Avstrije do aprila 1945. Ali oni so tudi — to moramo enkrat ugotoviti — iz časa pred letom 1938. Pozdravljamo vsakogar pri sodelovanju in se veselimo sodelovanja. Toda mi se zaščitimo pred vsakršno lažljivo mučeniško slavo, pa naj bo ta kakorkoli zakrinkana. Pred vsem pa se zavarujemo pred tem, da hoče danes vsakdo, ki je bil pristen nacist, biti bivši zakrinkan borec za Avstrijo. Ne oziraje se na kakršnokoli strankarsko politiko, v zavesti odgovornosti cele Avstrije za svoje mučnike, se zavarujem danes proti vsakemu poizkusu motnje čistilne akcije vlade. Vem, da s tem soglašajo stranke in tudi zavezniške sile.

11. marec 1938 mora postati za nas narodni praznik. Praznik srca in mišljenja. Da-li je v koledarju rdeče napisan, ni važno. Zadnje dni pred 11. marcem so se katoličani in socialisti zbirali v poedinih kavarnah in končno celo v salonih kanclerja in župana. In 11. marca 1938 leta so stali delavski bataljoni v Floridsdorfu, Eisenerzu in Steyerju ravno tako pripravljeni, kakor „Heimwehr“ v vaseh in na mejah države. Katoliški študentje so protestirali skupno z rdečimi delavci na

Ringsstraže proti nacističnim pobalinom. 11. marca je stal celokupen avstrijski narod enotno v skupni fronti v zadnjem boju za svobodo te države. Avstrija se ni mogla spustiti v odprti boj, kajti takrat je stala sama. Njeni veliki prijatelji na zapadu in vzhodu še niso bili oboroženi za to veliko borbo. Imperialistični škorenj fašizma je začel svoj pohod preko Evrope. Pozneje je podjarmil večje in močnejše države, države, ki niso že štiri leta same brez pomoči vodile strašen notranjepolitičen boj proti tej vladavini. Usoda je pač morala iti svojo pot, da poljšča svet.

Brez strasti hočemo danes pregledati vse te dogodke — 11. marec 1938 in 11. marec 1946 — samo osem let je med njima, a vendarle en cel svet. Samo eno se ni spremenilo in se tudi nikoli ne bo spremenilo: večni osnovni zakon vsakršnega sodelovanja, vsega človeškega sosodstva, vse narodne in mednarodne solidarnosti — potreba sporazumevanja od človeka do človeka, prazakon vse etike, priznanje človeških pravic in človeške časti.

600.000 mrtvih stoji danes z nami v tej dvorani. Njim velja naš pozdrav, pozdrav nove Avstrije in njim velja naša zaobljuba: karkoli bi nas kot politike ločilo, kot ljudje, kot poedini človek hočemo skupno samo eno.

Svobodno, demokratsko Avstrijo, v kateri si lahko vsak Avstrijec pridobi največjo možno mero sreče in zadovoljstva za sebe.

„Bog čuvaj Avstrijo“ je bil klic časa boja in začetek nove borbe. Tudi ta boj je sedaj zaključen, sedaj pričena delo, delo za splošnost in za vsakega poedince, a pri tem:

„Bog pomagaj Avstriji!“

Nemiri in splošna stavka v Trstu

Uradna poročila zavezniških oblasti iz Trsta javljajo, da se je pričela v Trstu splošna stavka. Poročila govorijo o spopadu, ki se je dogodil v noči od 11. na 12. t. m. v tržaškem predmestju med zbrano množico in policijo. Dva sta bila mrtva in osemnajst ranjenih. Kakor poročajo je policija začela streljati, ko jo je razburjena množica obkrožila. Zbiranje ljudstva je povzročila mladina, ki je sklicala množico z zvonjenjem na plan.

Vse življenje v spornem pristanišču in okolici se je zaustavilo, ko se je pričela splošna stavka tudi v Servoli, predmestju

Trsta kot protest proti streljanju policije. Po uradnem mnenju vojaške vlade se je pričelo streljanje, ko so iskali pomoč vojaške vlade, da bi pomagala odstraniti zastavo s cerkvenega stolpa v Servoli. Iz množice je nekdo strelil, nakar je šele policija pričela s streljanjem.

Spopad je bil višek nesporazumov med policijo, vojaško vlado in prebivalstvom, ki so obstojali že nekaj časa. Vojaška vlada je hotela uveljaviti svoj ukaz, ki prepoveduje izobežanje narodnih zastav na javnih slopljih.

Trije policisti so bili pri tem spopadu ranjeni. V ponedeljek je na cerkvenem stolpu v Servoli še vedno vihrala jugoslovanska zastava.

Radi stavke, ki je izbruhnila o polnoči, je bila prekinjena v Trstu obskrba z vodo. Pristanišče in naprave za iztovorjenje mirujejo. Vse trgovine in tržišča so zaprta. Prevoznništvo je ohranilo. Po prihodu zavezniške komisije se je nemir v Trstu pooštril. Na večjih krajih je prišlo do spopadov, ko je policija razgnala prepovedana javna zborovanja.

Novi predsednik Finske

Za predsednika finske republike so v soboto izvolili Juha Paasikivija.

Postal je naslednik maršala Mannerheima, ki je pred nekaj dnevi odstopil.

Finski parlament ga je izvolil s 159 od 200 glasov.

Drugi kandidat, Karl Stabero, je dobil 14 glasov.

Predsednik Beneš o Rusiji, Avstriji in Madžarski

Edvard Beneš je izjavil dopisnikarjem časopisa „New York Times“ o ruskem postopanju na Madžarskem in v Avstriji: Ne verjamem, da hoče Rusija dobiti vzhodni del Avstrije, še manj pa Madžarsko. Če bi obstojal kakšen namen te vrste, tedaj bi bila Rusija lahko obdržala tudi Češkoslovaško. Rusija pa je umaknila svoje čete z našega ozemlja ker ve, da ima v Pragi vlado ki ni neprijazna napram sovjetski vladi. Rusija si prizadeva preprečiti, da bi v vzhodnem delu Avstrije prevladali Rusiji sovražni elementi. Vem dobro, da je Rusija pripravljena umakniti se kakor hitro bo dosežen ta namen. Njena zunanja politika, v kolikor sem jo sam presodil, je zgrajena na prizadevanju po varnosti. Rusi potrebujejo gotov čas, da se bodo razvijali na lastnem ozemlju ter našli dobrih obmejnih prijateljev. Za Sovjetsko zvezo ni nič važnejšega, kakor da končno dobi možnost, da rešuje lastne notranje probleme.

Zanimivosti preteklega tedna

ZDRUŽENE DRŽAVE

Narodna organizacija, ki so jo ustanovili pod imenom „Zmaga miru“, odlične ameriške osebnosti, je pretekli teden naznanila svoj program, ki ima za cilj ohraniti enotnost med zavezniki, ki je nastala med vojno.

Na neki tiskovni konferenci o Mandžuriji, je ameriški zunanji minister Byrnes dejal, da se vse vlade, ki so bile v vojski na strani proti Japonski, strinjajo z imenovanjem generala MacArthurja kot vrhovnega poveljnika. Kot je znano, se lahko general MacArthur poda v Mandžurijo, če to želi. Byrnes ni hotel razpravljati o vesti, po kateri naj bi bile japonske čete premeščene v notranjost Sovjetske zveze, toda je povdaril izjavo iz potsdamskega sporazuma, po kateri bi morale biti po japonski predaji japonske čete vrnjene v domovino.

Ameriški zakladni minister je posvaril kongres pred težkimi posledicami za blaginjo in mir na svetu, če Veliki Britaniji ne bi dovolili posojila. Minister je izjavil, da to posojilo, ki je predvideno v višini treh milijard 750 milijonov dolarjev ni darilo, ampak dobra naložba za mir in blagostanje.

Politični razvoj preteklega tedna, ki je dosegel vrhunec v perzijski krizi in v močnem odporu zunanega ministra v obrambi listine UNO, je povzročil pri članih kongresa, da gledajo z večjo naklonjenostjo, če ne na britanski gospodarski položaj, pa vsaj na britansko zunanjo politiko. V Ameriki upajo, da bo načrt za posojilo Veliki Britaniji odobren v začetku maja meseca.

VELIKA BRITANIJA

Na nedavnem zasedanju britanske vlade so preučili odločitev sovjetske vlade o nadaljnjem zadržanju sovjetskih čet v nekaterih področjih Perzije po preteku roka, ki je bil določen za umik.

V britanskem Spodnjem domu so imeli debato o obrambi Velike Britanije. Pri debati je laburistični poslanec izjavil, da so ameriški znanstveniki, ki se bavijo z raziskavo atomske sile, bojkotirali preizkus atomske bombe proti vojnim ladjam, ki bo na Pacifiku.

Ameriški znanstveniki pravijo, da ne bi smeli vreči bombe na ocean, „kar bi bil edini način za potopitev oklepne ladje.“

Albert Aleksander, prvi lord admiraltete je v teku razprave dejal: „Kadar govorimo o potrebi sporazuma s Sovjetsko zvezo — o katerem vemo vsi, da je neobhodno potrebno — mislim, da lahko trdimo, da je sporazum izvedljiv samo pod pogojem, da je obojestranski. Priprave za sporazum bi vedle do izmenjave stališč in do ureditve nasprotujočih si mnenj, ki upam ne bo vedno pomenil kapitulacije socijaldemokratov.“

Pri otvoritvi debate v Spodnjem domu je izjavil ministerski predsednik Attlee, da upa, da bo mirovna pogodba s Italijo oprostila Veliko Britanijo nujnosti, da vzdržuje oddelke v Julijski Krajini. Angleške sile so se umaknile iz Perzije in upati je, da se bodo čimprej umaknile tudi iz Levanta ter takoj po izboljšanju položaja še iz Grčije. Svoj govor je zaključil Attlee z izjavo: „Upam, da bo sčasoma nastal v svetu bolj stabilen položaj, in da bo mogoče uresničiti skupne interese varnosti pod vodstvom Združenih narodov.“

SOVJETSKA ZVEZA

Britanski pooblaščenec v Moskvi je po navodilih, ki jih je sprejel iz Londona, predložil britansko uradno zahtevo po popolnih poročilih glede sovjetske odločitve za zadržanje določenih vojaških enot v nekaterih predelih Perzije.

Kot poroča BBC, je teheranska radijska postaja javila, da sovjetske čete zapuščajo tri pokrajine v bližini severovzhodne perzijske meje. Glavni perzijski odbor sindikalnih organizacij je sprejel predlog, ki pojasnjuje, da je sedanji parlament protiušten in nasproten želji večine naroda.

KITAJSKA

Kot poročajo, je osebni odposlanec predsednika Trumana George Marshall izjavil skupini kitajskih voditeljev v Thiananu, da mora Kitajska takoj začeti z ukrepi za demobilizacijo, ker se bo v nasprotnem primeru znašla pred narodnim polomom.

General Marshall je priganjal nacjonaliste in komuniste naj se dvignejo nad težave krajevne reda in sodelujejo za dobrobit Kitajske, združujoč svoje sile v višje interese naroda. Dodal je: „Ti dnevi so za Kitajce zelo kritični in prihodnji meseci bodo še posebno.“

General Ivane Matsui, bivši poveljnik japonskih čet na Kitajskem, se je prijavil zavezniškimi oblastem.

JAPONSKA

Reuterjev dopisnik iz Tokija javlja, da so Japonci po prvih vesteh, ki so prispele, ugodno sprejeli novo ustavo.

Po mnenju glavnega tajnika kabineta predsedništva vlade, s novo ustavo proglasili

predvsem zato, da bi preprečili morebitno krvavo revolucijo.

Prejšnja japonska ustava je bila sestavljena pred 65 leti. Nova ustava odpravlja uporabo sile ali ustrahovanja kot političnega sredstva, odpravlja vojsko, pomorske ter letalske sile, ukinja plemenitaško zbornico ter ukinja cesarju vse vladne privilegije.

Nova ustava ne bo postala zakon, dokler je ne bo odobril novi parlament meseca maja. Nova ustava izenačuje stopnje državljanov in ukinja vse privilegije, ki so jih do sedaj imeli posamezni stanovci ali združenja.

GRČIJA

Kakor je izjavil grški ministerski predsednik, bodo splošne volitve 31. marca tega leta kot je bilo predvideno. Volitev ne bodo odložili, pa naj pride predlog za odložitve od katerekoli strani.

Britanski poslanik v Grčiji Sir Reginald Leeper je zapustil Grčijo, ker je bil imenovan za poslanika v Argentini. Grška vlada mu je priredila poslovilno kosilo, ob priložnosti katerega je dejal, da nima britanska vlada namena „zagotoviti si izključno pot prijateljstva Grčije.“

Leeper je dodal: „To kar mi želimo je najbolj solidna edinost med vami. To, kar naj-

manj želimo je, da bi britanska vlada postala vzrok sporov in razdružitve med vami.“

„V manj kot enem mesecu bo grški narod odločil, kdo naj ga zastopa in vodi. Dolžnost tako večine kot manjšine je, da postavi Grčijo nad vse druge. Svetujem vam, da storite vse, kar je v vaši moči, da preprečite, pa četudi bi bilo samo za kratek čas, kakršnokoli diktaturo v Grčiji razen tiste, ki je suverenost grškega naroda.“

V zadnjih dneh je v zvezi z volivnim terminom odstopilo 9 ministrov med njimi tudi namestnik ministerskega predsednika. — Vkljub teh izstopov iz vlade namerava ministerski predsednik Soupholis vstrajati na tem, da se izvedejo volitve 31. marca.

JUGOSLAVIJA

V Jugoslaviji te dni reorganizirajo pojedine upravne enote jugoslovanskih zveznih republik. 4. marca je bila tudi v Sloveniji sestavljena nova vlada. Mandat za sestavo vlade je dobil prejšnji predsednik Boris Kidrič. V glavnem posveča jugoslovansko časopisje največ pozornosti razmejitveni komisiji, ki je prišla te dni v Trst, da prouči tamkajšnji položaj. Jugoslovansko časopisje je mnenja, da je edina pravična rešitev tega predela v tem, da pripade Julijska Krajina s Trstom k Jugoslaviji. Dokončna rešitev tega vprašanja bo podana na mirovni

konferenci v Parizu, ki je predvidena za 1. maja 1946.

Kot poročajo iz Beograda je komisija za ugotovitev vojne škode v glavnem končala svoje delo. Kakor so objavili pristojni krogi, naj bi bile obremenitve za Italijo naslednje: Leta 1941. je bilo v Jugoslaviji do 350.000 italijanskih vojakov. V naslednjem letu so čete znižali na 300.000 mož. Število je ostalo skoro neizpremenjeno do italijanske kaktivacije 8. septembra 1943. Po 8. septembru so fašistične čete skupno z nemškimi skupinami ropale in povzročile škode za 9 milijard dolarjev po vrednosti leta 1938. Škoda na narodnem imeaju znaša 1.449.000.000 dolarjev. Država je bila oškodovana za približno eno milijardo; škoda pa, ki so jo utrpeli civilne osebe, ki so jih postrelili ali deportirali je večja kot 6 milijard dolarjev. V poročilu so objavili še drugi podatki o škodi, ki so jo povzročili Italijani na jugoslovanskem ozemlju. V pristojnih krogih prestolice označujejo, da predstavljajo vojne operacije s strani Italije edini temelj za rešitev jugoslovansko-italijanskih vprašanj, kakor tudi za vzpostavitev normalnih odnošajev med omenjenimi državami. Podčrtujejo tudi, da želi jugoslovanski narod iskreno vzpostavitev dobrih odnošajev z italijanskim narodom, ki je sledil tudi z veliko simpatijo borbi za popolno demokracijo.

Sedanji položaj v Indiji

Zadnja poročila pravijo, da je položaj v Bombaju že povsem reden in da bodo čete umaknili iz mesta. Del posadke kraljevske indijske mornarice ter kopnih oddelkov so izločili. O incidentih ne poročajo. V kratkem bo prišla z delom preiskovalna komisija. Na treh letališčih RAF-a so se indijski vojniki vrnili v službo. Indijske čete, ki jih uporabljajo v neki vojaški delavnici blizu Sekunterabada in ki so pričele stavkati iz solidarnosti do mornarjev v Bombaju, so se že vrnile na delo.

Mahatma Gandhi je obsodil zadnje neredne in pozval člane kongresa, naj bodo potrpežljivi in naj z zaupanjem pričakujejo prihod delegacije treh angleških ministrov, ki bo v kratkem prispela v Indijo. Gandhi je dodal, da dokazuje nezaupanje v angleško delegacijo pomanjkanje vsake jasnovidnosti. Gandhi se je dvakrat sestel s kanclerjem knežje zbornice Nababbo iz Boopala, ki je izjavil, da so razpravljali o vrašanjih, ki se tičejo indijske države — kneževin, ki jih vodi indijski princ. Prvem razgovoru je prisostvoval tudi Aga Kan.

Voditelj kongresne stranke v Bombaju Sardar Vallabhai Patel je na shodu v Bombaju opozoril naj se ne puste begati od tistih, ki skušajo izkoristiti protimperialistično mišljenje in politično prebujenje množice ter jo zavesti na kriva pota. Omenil je, da kongres ni dal nobenega znaka za vstajo proti vladi in izjavil zborovalcem, da vodstvo kongresa lahko izmenjajo, če mislijo, da se je zmotilo; dokler pa priznavajo sedanje voditelje, se morajo vsi ravnati po njihovih navodilih. Patel je pripomnil, da deluje kongres redno in mirno na področju obnove in dodal, da skuša komunistična stranka spraviti na napačno pot in zatreti rodoljubje množice.

Bivši predsednik indijskega narodnega kongresa Pandit Nehru je izjavil, da za dosego svobode v Indiji nikakor ne bo uporabljal sile. Dejal je, da imajo Indijci vse pogoje in lastnosti za dosego svobode, da pa jim manjka discipline, kar je bistveno za svobodno državo.

Vrhovni poveljnik britanskih čet v Indiji general Auchinleck je po radiu govoril o nedavnih neredih v Indiji. Dejal je, da izraz „stavka“ ni na mestu, in da je pravilna beseda „upor“. Ponovno je zatrdil, da ne bodo izvedli kolektivnih kazni ali maščevalnih ukrepov, da pa ni nikdar obljubil in tudi ne misli obljubiti da bi mogli kazni uiti podpihovalci neredov in ljudje, katerim bodo dokazali osebno krivdo. Izjavil je, da kot vojaški poveljnik nima ničesar skupnega s politiko in ne more dopustiti političnih spletk med oboroženimi silami v Indiji. Vsak poizkus upora ali napada na disciplino bo strogo zatrt ne le v korist oboroženih sil samih, marveč tudi v korist bodočnosti Indije.

O indijskem vprašanju sta razpravljali tudi britanska Spodnja zbornica in zbornica lordov. V poslanski zbornici je govoril Attlee, v lordski pa minister za Indijo lord Patrick Lawrence. Oba sta izjavila, da britanska vlada odobrava stališče, ki ga je ob priložnosti upora v indijski mornarici zavzel sir Auchinleck. Attlee je izjavil, da bo vlada podprla njegovo stališče; sir Auchinleck po pravici uživa zaupanje vseh krogov, ki so odgovorni za britansko in indijsko mnenje. Attlee je tudi izjavil, da voditelj kongresa in muslimanska zveza soglašajo, da je treba te neredne obsoditi in napraviti konec nemirov, da pa je komunistična stranka objavila manifest v katerem se zahvaljuje javnosti za podporo.

Podobno izjavo je dal lordom Lawrence. Konservativec Richard Butler je sporočil Attleju, da se opozicija pridružuje sklepu vlade v pogledu odobritve poslanice vrhovnega poveljnika v Indiji in podpira kakršen koli ukrep za vzpostavitev reda.

Minister za Indijo lord Patrick Lawrence, ki bo skupaj s trgovinskim ministrom sir Staffordom Crippsom in prvim lordom admiraltete A. V. Alexandrom v posebni misiji odpotoval v Indijo, je na neki večerji izrazil zaupanje v svojo misijo; posebno tudi zaradi tega, ker ga bodo spremljali sposobni ljudje. Dejal je, da je indijsko vprašanje zelo zapleteno in da pot za rešitev vprašanja še ni popolnoma jasna. Izjavil pa je, da mora podoba svobodne Indije, kateri želijo pustiti njeno čast in ponos, dati in bo dala odposlanstvu novih sil, da bo z indijskimi

zastopniki lahko našla pot sodelovanja. Lawrence je dejal, da odhajajo zaradi tega, da bi izpolnili angleške obljube ter obveznosti in da pri pogajanjih ne bodo skušali doseči ničesar, kar bi bilo nezdružljivo s svobodo Indije pri upravljanju njenih zadev. Dejal je, da bodo izhajali iz načela, da je stvar zastopnikov Indije, da si sami izberejo ustavno obliko, na podlagi katere bo Indija uživala svobodo.

Voditelj indijske delegacije za prehrano sir Ramaswami Mudallari je po radiu govoril o svojem poslanstvu v Veliki Britaniji in izjavil, da je naletel v razgovorih z merodajnimi činitelji na veliko razumevanje težega prehranjevalnega položaja Indije. Delegacija bo odpotovala tudi v Washington. Indijska liga v Ameriki je napovedala obširno kampanjo za pomoč ameriškega prebivalstva težkemu prehranjevalnemu položaju, v katerem je Indija. Kampanjo bo vodila ameriška pisateljica Pearl S. Buckova, ki je častna predsednica.

Novice iz Slovenije

Sestava nove vlade

Po konzultacijah s posameznimi vodilnimi osebami našega javnega življenja in s celotnim Izvršnim odborom je tov. Boris Kidrič izročil Prezidiju SNOS-a naslednji predlog za sestavo nove vlade:

predsednik: Boris Kidrič,
podpredsednik: Marijan Breclj,
predsednik Kontrolne komisije: Vida Tomšič,

minister za notranje zadeve: generalmajor Ivan Maček,

minister za pravosodje: dr. Jože Pokorn,

minister za prosveto: dr. Ferdo Kozak,

minister za finance: Zoran Polič,

minister za industrijo in rudarstvo: France Leskošek,

minister za trgovino in preskrbo: Tone Fajfar,

minister za kmetijstvo in gozdarstvo: Janez Hribar,

minister za delo: Tomo Brejc,

minister za gradnje: dr. Miha Kambrič,

minister za narodno zdravje: dr. Marijan Ahčin,

minister za socialno skrbstvo: dr. Anton Kržišnik.

Prezidij SNOS-a je predlog mandatorja tov. Borisa Kidriča na današnji seji v celoti odobril in po tem predlogu imenoval novo vlado.

*

V preurejeni dvorani nekdanjega Tattenbachovega gradu v Račah je bil svečano otvorjen nov gledališki oder. Tu bo poslej ognjišče kulturnega in prosvetnega množičnega udejstvovanja. Za otvoritev je gledališka skupina priredila igro domačina Koržeta Vinka „Micki je treba moža“. Izvajanje igre je bilo številnim obiskovalcem domače in sosednih vasi všeč, dasi so pripominjali, da so bili na odru kmetje in kmečka dekleta oblečeni preveč „po gosposko“. Z odgovarjajočo opremo in nekoliko naglejšim izvajanjem bi dobila igra resničen ljudski značaj ter se še močneje približala stvarnemu življenju.

*

Komisija za ugotavljanje vojnih zločinov sporoča, da ima samo v Sloveniji italijanski okupator na vesti: 1.000 talcev, 8000 pobitih in pomorjenih, 7000 umrlih v internaciji, 35.000 interniranih in na stotine porušenih hiš, opustošenih polj ter izsekanih gozdov.

Svoboda javnega in zasebnega bogoslužja

Pred vsem se moramo zavedati, da mednarodno manjšinsko pravo ne velja samo za narodne manjšine, marveč tudi za verske. Tako zahteva prva točka manjšinske zaščite priznanje svobode zasebnega in javnega bogoslužja. Velja predvsem kot zaščita verske manjšine, n. pr. katoličanov v državah, kjer predstavljajo samo manjšino del prebivalstva, n. pr. v Nizozemski. Toda zgodovina nam kaže, da sta narodnost in vera tesno povezana. Vera spada med najvišje kulturne dobrine in sega najgloblje v človeško osebnost. Zato je povsem naravno, da se človek najraje in najbolj pristržno obrača na Boga v svojem materinskem jeziku. To naravno potrebo upošteva tudi Cerkev. Že o prvi Petrovi binkošni pridigi vemo, da so jo na čudežen način razumeli pripadniki različnih narodov vsak v svojem jeziku. Cerkev je Cerkev priznala kot liturgične jezike, ki v njih opravlja obredne molitve pri sv. maši samo latinskega, grškega in staro-cerkvenoslovenskega, vendar prinaša Kristusov nauk vsakemu narodu v njegovem materinskem jeziku. Tako obsegajo tudi prvi slovenski zapiski, ki so se ohranili v Freisingu (brižiški spomeniki, nastali okoli leta 1000. po Kr.) slovenski Oče naš in očitno spoved, prva slovenska knjiga je bil Katekizem (leta 1551.), ki mu je kmalu sledilo tudi sv. pismo v slovenskem jeziku. Mnogim narodom niso misijonarji prinesli samo prvih knjig, ampak so prvi napisali slovnice njihovih jezikov. V vseh narodnostnih preganjanjih je narodova govorica uživala največjo zaščito v cerkvi. Kljub temu so se mnogi, tudi katoliški narodi večkrat spozabili in hoteli zatrepi uporabo jezika narodne manjšine ne samo v šoli in v javnosti, marveč celo v cerkvi. Tudi na Koroškem smo doživeli, da je nacistični režim izgnal iz dežele našo duhovščino, ki je čutila s svojim narodom, ki je predstavljala tudi edino naše izobraženstvo, odkar je večina svetnih izobražencev po plebiscitu zapustila Koroško. Cerkvi so prepovedali rabo slovenskega jezika in slovenske cerkvene pesmi. Danes so na srečo vsaj glavne krivice popravljene. Toda pojavil se je drug nezdrav pojav. Že smo ugotovili, da pomeni dejanski odpad od naroda v večini primerov tudi odpad od Boga in Cerkev. Versko življenje v nasilno ponemčenih župnijah je znatno slabše kot v pristnih slovenskih, pa tudi res nemških župnijah. Toda prav ti odpadniki od naroda, ki morajo sedaj na ves glas kričati, da so Nemci, da bi jim ljudje verjeli, ko v svojem srcu čutijo, da niso in morejo popolnoma pomiriti svoje vesti, ki jim očita, da so izdajalci in koristolovci, ki so zaradi boljše službe, zaradi političnih ugodnosti ali pa tudi zaradi svoje slabotne vere v bodočnost slovenskega naroda zatajili svojo narodno pripadnost, se odrekli povezanosti s svojimi slovenskimi predniki,

ki so nekoč v slovenskem jeziku delili pravico na Gosposvetskem polju, ti narodni odpadniki so večinoma tudi verski odpadniki. Morda še imajo doma shranjen krstni list, morda še niso tvegali izstopa iz Cerkev, ker jim to danes ne obeta nikake koristi, toda dejansko so mrtev ud na telesu Cerkev. Ne hodijo niti k službi božji, kaj šele k zakramentom. Na svoje krščanstvo se spomnijo šele takrat, kadar zbirajo podpise, da je treba v kaki slovenski fari uvesti nemško pridigo za tiste, ki k maši in pridigi sploh ne hodijo ali podpise, da se na faro ne sme vrniti slovenski duhovnik, ki je bil nasilno pregnan z župnije, in je pravno še vedno njen župnik. Le tako je mogoče, da pride do primerov, ko mašuje slovenski župnik, molitve pri maši vodi slovenski kaplan in od vernikov v cerkvi sta vsaj dve tretjini slovenski, pa glej čudo — molijo nemške molitve in pojo nemške pesmi. Demokracija je lepa reč, toda žal jo je mogoče kot vse lepo in vzvišeno tudi zlorabiti. Cas bi že bil, da pri nas na Koroškem take zlorabe demokracije prenehajo. Naj tisti, ki jim je vera deveta briga, ne postrujejo položaja v vnašanju umetnih težav v že itak zapleteno narodnostno vprašanje na Koroškem.

Pa še eno je treba poudariti. Mnogi zamerijo našim duhovnikom njihovo narodno zavvednost ter jih dolže nestrpnosti, nekateri pa celo, da se vmešavajo v politiko. S takim govorjenjem dokazujejo ali, da položaja sploh ne poznajo ali pa, da ga namerno politično izrabljajo. Če smejo nemški škofje v Južni Tirolski javno izjavljati, da zahtevajo priključitev Južne Tirolske k Avstriji, bo menda tudi slovenskemu duhovniku na Koroškem dovoljeno, da se zaveda svoje slovenske narodnostne pripadnosti in se kedaj pa kedaj potegne za narodove pravice ali protestira zoper pretekle ali sedanje krivice, ki jih je njegov narod deležen. To ni nikaka politika, to je samo klic po pravici do življenja, ki ga priznavamo celo živali. Razen tega so razmere naše manjšine na Koroškem povsem svojstvene. Niti prva republika, še manj seveda nacistična Nemčija nam nista dovolili slovenskih srednjih šol, ki jih še tudi danes nimamo. Zato je naravno, da so naši slovenski izobraženci lajki vedno redkejši. Kar smo imeli svojega izobraženstva, je po plebiscitu večinoma zapustilo Koroško, stari odmirajo, naraščaja pa ni, ker narod nima svoje šole, kjer bi vzgajal svojo mladino. Ohranjajo se le posamezniki iz odločno zavednih slovenskih družin, ki pa vendar nimajo zadostne in sistematične narodne vzgoje. Tako predstavlja z malimi izjemami slovensko izobraženstvo slovenski duhovnik. Tako mora slovenska duhovščina poleg svoje dušnopastirske službe izvrševati dolžnosti, ki pripadajo v narodni skupnosti sicer izobražencem kot celoti in kjer lahko v rednih razmerah prevzamejo odgo-

vornost za prosvetno in organizacijsko delo predvsem laični izobraženci. Kdor se zgraža nad prosvetnim delom slovenskih duhovnikov temu odgovarjamo: dajte nam slovensko srednjo šolo, da bomo mogli vzgojiti narodno zavedno laično izobraženstvo, pa se bo naša duhovščina rada umaknila in se posvetila zgolj dušno pastirskemu delu, saj je itak preobremenjena z delom. Dokler pa niste izpolnili te osnovne zahteve do slovenske manjšine na Koroškem, dokler niste tej manjšini dali možnosti, da si vzgoji svoje izobraženstvo, niste izpolnili niti najosnovnejših zahtev manjšinskih pravic in je vaše zgražanje nad prosvetnim delom slovenske duhovščine farizejsko pohujšanje! Kakor vsak, tako je tudi slovenski narod rasel in bo rasel ob svoji duhovščini in s svojo duhovščino, ki ga ni zapustila tudi v najbolj temnih urah njegove zgodovine. Čeprav se je duhovščina predvsem posvečala skrbi za moralno zdravje naroda, vendar ni

nikdar pozabila na svoje dolžnosti kot del slovenskega izobraženstva. Kadar so odpovali laiki ali kadar njih ni bilo, so zagrabili duhovniki tudi za prosvetno, organizacijsko in celo politično delo v narodu. Naj ima kdo o posameznih duhovnikih tako ali drugačno mnenje, nihče ne bo mogel izbrsati v slovenski kulturi in v slovenski zgodovini imen kakor so Slomšek, Mahnič, kardinal Missia, Janez Ev. Krek, Jeglič, Sedej, Korošec, pa tudi Medved, Meško, Sardenko, Finžgar in pri nas Smodej, Starc, msgr. Podgorc. Slovenska duhovščina se zaveda, da je podlaga narodovega razvoja zdrava morala in globoka vernost tako v zasebnem, družinskem kakor tudi javnem delovanju in se zato predvsem posveča dušno pastirskemu delu, kadar pa se pojavi potreba tudi po drugem delu, ki bi sicer bolj pristojalo laičnemu izobražencu, pa se ne straši tudi tega dela, ker delo mora biti opravljeno, na narodova rasti ne zamre, čeprav kedaj kot nekoč v zgodovini in pri nas na Koroškem še sedaj ni dovolj laičnih izobražencev, ki bi se mogli posvetiti demu delu.

Slovenski jezik v davnih časih

Ali poznamo razne trenutke v življenju naših prednikov? Če to njihovo življenje preiščujemo, naletimo ob kamen „njihov jezik“. Jezik, ki ga še mi danes kot zavedni Korošci govorimo, je naš materinski slovenski, katerega so že naši predniki pred stoletji uporabljali v pravnem in narodnem življenju. Da se je uporabljal tudi na koroških dvorih in pri umeščenju vojvod imamo dokaze.

V ponedeljek bo minilo 532 let, odkar se je vršilo zadnje ustoličenje 18. marca 1414 Ernesta Železnega. Čeprav je bil on nemškega rodu, se je vendar ves obred ustoličenja pri knežjem kamnu na Gosposvetskem polju vršil v tedanjem koroškem dialektu. Dokaz za to nam daje, Enej Piccolomini, kasnejši papež Pij II., ki pravi, da se je ustoličenje vršilo v slovensčini. Župnik iz Deholice (nad Vrbskim jezerom) pravi, da se je vojvoda zagovarjal pred cesarjem v slovensčini, in se ni bil dolžan zagovarjati v drugem jeziku, to pa zato, ker je bila Koroška slovenska dežela.

Poleg teh imamo še razne kronike ki nam dokazujejo, da se je ustoličevalo na krnškem gradu v našem jeziku. Ta je na primer: kronika „Švabsko zrcalo“. Isto nam poroča Janez Vetrinjski, opat samostana v Vetrinju. Pesnik Otakar Stajerski nagovarja karantanske kneze, „Windische Herrn“, kar nam jasno pove, da so uporabljali tudi v višjih krogih slovensčino.

To umeščenje je bila prava podoba slovenskega demokratičnega duha. Ta navada se je ohranila od najstarejših dob v slovenskem jeziku. Moralo je pa to biti, saj so

bili vojvode po rodu Slovenci. Čeprav so vzeli nemški vladarji našim prednikom domače kneze, je jezik ostal še dalje v svoji pravici. Tudi tuji vojvode, ki so vladali kasneje Slovincem so morali znati slovenski. Od vsakega vojvode je zahtevalo ljudstvo slovensko prisego.

Zato govorimo v našem tako ljubko zvenečem materinskem jeziku in ne strajujemo se pred onimi, ki ga hočejo tajiti. Kot zavedni Slovenci se moramo držati jezika naših prednikov, kajti oni so dali temelj in mi smo dolžni na njem graditi.

Iz kraljestva glasbe

V nedeljo, dne 10. t. m. je bil v deželnem gledališču v Celovcu simfonični koncert, ki ga je prenašal tudi radio. Glasbeni orkester je izvajal med drugim tudi Mozartove in Dvorakove skladbe. Kot solist je nastopil Giuseppe Jaquinto, ki je igral na gosli. Teško je z besedo opisati vso čarobno lepoto njegovega igranja. Ko je večša roka tega mojstra potegnila z lokom po strunah je srebrno zazvenelo, da je mehko odjeknilo v dušah.

Koncert je dirigiral podporočnik E. Joursky. Neizmerno lepo je slišati po dolgem času klasično glasbo, ki povede duha v bajno kraljestvo sanj, kjer ni ne trpljenja ne solz.

Občinstvo, ki je bilo kaj pestro — vsakdanja slika, saj glasba je jezik vseh — je z navdušenim odobravanjem dalo duška svojemu zadovoljstvu.

Dober nasvet

K nekemu znamenitemu odvetniku je prišel kmečki očanec in prosil za dober nasvet. „Ali imate kako pravdo?“ je vprašal odvetnik.

„Ne, ne, hvala Bogu.“

„Ali se morda bojite, da vložiti kdo proti vam tožbo?“

„Ne gospod svetnik. Z vsemi ljudmi živim v najlepši slogi.“

„Ali hočete kupiti ali prodati kakšen del posestva in želite da Vam napravim kupno prodajno pogodbo?“

„Ne! Ničesar ne kupujem in tudi ničesar ne prodajam.“

„Ali želite, da Vam napravim oporoko?“

„Sem čvrst in zdrav, Bog bodi zahvaljen, in ne maram še umreti. Zato tudi ne bom še delal oporoke.“

„Kaj hočete torej od mene?“

„Prosim Vas kakor sem dejal, za dober nasvet.“

„Gospod, Vi ste dober odvetnik. Zato mi morete tudi dati dober nasvet.“

„Naj bo!“ se je končno udal odvetnik, se na tihem smejal trdovratnemu kmetu, sedel za pisalno mizo, napisal vrstico na papir, ga vtaknil v ovoj, zalepil in izročil čudaškemu klijentu.

Kmet je zadovoljen sprejel pismo, plačal odvetniku visok honorar in se vesel napotil domov.

Ko je stopil pod domači krov, je dejal svoji ženi: „Draga žena, danes sem imel važen opravke. Bil sem pri znamenitemu odvetniku v mestu in dobil pri njem dober nasvet. Evo, tu ga imam!“

Pokazal je ženi pismo. Le ta ga je odprla in brala: „Kar lahko storite danes, ne odlašajte na jutri.“

„In za ta nasvet si plačal gotovo lepe novce!“

„Seveda, zastoj še mačka ne mijavka.“

„Za par čačk si plačal in metal denar skozi okno!“

„Molči žena“, je odvrnil mož, „dober nasvet je mnogo vreden. Treba ga je le služati in se po njem ravnat. Na seno žeti v Brlišču imamo dosušeno seno. Mislil sem ga

spraviti jutri v senik. Spravil ga bomo še danes pod streho.“

Poklical je družino in dejal:

„Otroci, seno moramo spraviti še danes. Odpravimo se takoj z vozom ponj!“

„Zakaj danes? Pozno je že. Zvečerilo se bo, predno bo izvršeno delo.“

„Dejal sem: danes spravimo seno in konec besedi. Takoj na delo!“

Vaščani so se smejali in spraševali drug drugega: „Zakaj gre po seno ta čudak tako pozno? Nebo je precej jasno. Par oblakov ne pomeni nikake nevarnosti.“

Toda čudaški kmet se ni brigal za smeh in porog in priganjal svojo družino k pridnemu in vstrajnemu delu. Ko se je spustila noč na zemljo, je bilo vse seno z Orlošča pod streho.

Ponoči se je nebo pooblačilo, nastala je nevihta, hudourniki so preplavili bregove in odnašali cele kope nakošenega sena.

Drugo jutro so vaščani vzdihovali nad nezgodo, ki jih je zadela.

„Čudaški očanec je pa zadovoljen omenil svoji ženi: „Ali ni bil dober nasvet vreden zlata? Za vselej si bom zapomnil: Kar lahko danes storiš, ne odlašaj na jutri! Ta lepi rek bo zame merodajen. Hvaležen sem zanj odvetniku.“

Lakota in papež

Papež Sikst V. je bil sin revnih kmečkih staršev. Na svojem prvem potu v večno mesto je mladi kmečki sin beračil, da se je preživel. Z nekaj priberačenimi novčiči je stal nekega dne pred vrati velike pekarije in jih štel. Ko ga je zagledal pek, ga je vprašal: „Kaj pa delaš tu?“ Fantič je odgovoril: „Ne morem se odločiti niti za želodec niti za noge; prvi je prazen, druge so bose; razmišljam ravno, kaj bi bilo bolje, da kupim kruha ali stare čevlje.“

Pek je bil dober človek. Povabil je dečka v hišo, ga nasitil in mu podaril par čevljev.

Mimila so leta. Beraček se je pospenjal više in više in postal papež. Spomnil se je peka, ki ga je nasitil in obul, in ga velikodušno poplačal.

Sultanova pravicoljubnost

Sultan Mazud je jezdil na lov. Spremljal ga je oddelek njegove vojske. Na potu je srečal kmečkega moža, ki je gledal ves potrt v tla. Sultan ga je prijazno vprašal, kaj ga tare.

„Blagorodni gospod, reven sem, z delom svojih rok služim vsakdanji kruh sebi in družini. V borni koči stanujem. Poleg nje je rastle v malem vrtičku velika melona, katero sem mogel drago prodati in za svojo družino pridobiti nekaj denarja. Danes mi jo je ukradel nekdo izmed vaših spremljevalcev.“

Sultan je zagotovil možu, da bo zadevo takoj preiskal. Poklical je k sebi enega izmed svojih uradnikov in mu dejal: „Zelo rad bi jedel melono. Ako mi jo preskrbiš, te bom bogato nagradil.“

Uradnik se je globoko poklonil in šel iskat melono za svojega visokega gospoda. Posrečilo se mu je, da jo je našel v šotoru nekega častnika.

„Velika sreča zate, če odstopiš melono sultanu, ki jo želi jesti. Gotovo te bo bogato nagradil za uslugo.“

Častnik je veselo prikimal, vzel melono in jo odnesel sultanu. Le ta jo je sprejel in takoj izročil ubogemu možu rekoč: „To je tvoj suženj. Ravnaj z njim po mili volji!“ Obenem je naročil, da so častniku zvezali roke z vrvmi. Kmečki možakar se je globoko poklonil sultanu, zahvalil in odšel z ujetnikom-sužnjem. Le ta je kmalu začel mlo prositi za svobodo in ponudil zanj petsto zlatnikov. Kmet je zadovoljen sprejel ponudbo, odvezal častniku roke in tekel sporočiti sultanu, kako ugodno pogodbo je sklenil s tatom za ukradeno melono in se pristržno za-

hvalil za pomoč in pravico. Sultan je omenil: „Zadovoljil si se z zelo nizko odkupnino. Hotel sem ti nakloniti tako pravico, da bi dobil od častnika vse njegovo premoženje, ker te je oropal melone, ki je bila razen hišice edino tvoje imetje.“

Ne laži nikoli!

Cesar Maksimilijan je bil velik preganjalec sv. Cerkev. Zasedoval je tudi Autima, znamenitega in slavnega škofa iz Nikremidije. Dvajset vojakov je iskalo tega svetega moža na cesarjevo povelje.

Zgodilo se je, da so ti vojaki nekega dne prišli v Autimovo hišo in prosili svetega škofa, da jim postreže s kako jedjo, ker jih je trl glad. Autim jih je gostoljubno sprejel, povabil k mizi in nudil z neizmerno ljubeznivostjo, kar je premogla njegova skromna kuhinja. Vojaki so se čudili toliki dobrohotnosti, kakršne niso srečali še nikdar v življenju. Med obedom so vprašali, če slučajno pozna nekega Autima, krščanskega škofa katerega morajo pripeljati pred cesarja.

„Kako ga ne bi poznal? Jaz sem Autim, katerega iščete. Ni vam potreba truditi se, da me najdete. Tu sem.“

Vojaki so začudeni in preplašeni izjavili, da bodo cesarju sporočili, da so zaman iskali škofa Autima in ga niso našli. Na vsak način hočejo rešiti svojega dobrotnika in gostitelja.

„Nikakor ne!“ je odvrnil svetli škof. „Kristjanom ni nikoli dovoljeno lagati, tudi ne smejo laži odobravati. Peljite me k cesarju. Rajši hočem umreti kakor doživeti, da bi vi lagali!“

In je odšel ponosno z njimi v grozno trpljenje in smrt.

Mokrije

Da ne boste mislili, da ne znamo drugega kakor plesati, se danes oglasimo enkrat v „Kroniki“. Z veseljem jo prebiramo, saj smo že toliko let pogrešali slovenski časopis. Posebno nas zanimajo domače novice, katerih je bilo v zadnji številki prav veliko. Naj bi tudi mi ne bili med zadnjimi z našimi novicami. Saj smo letošnji pust prav dobro preživeli. Ženila sta se kar dva para in sicer edini sin znane Klemenčeve družine Franz Gornernig ki si je izbral za nevesto Urhovo Micko v Rutah.

Zakonski stan si je tudi izvolila Mohorjeva Anica ki je dobila prav letnega ženina, Simona Pehec iz Šmihela. Poročil ju je nevestin brat čast. g. Ivan Starz. Novoporočenecem želimo mnogo sreče v novem stanu. — Če nam bo dovoljeno se oglasimo ko mine post in spet kaj novega doživimo. Prosimo za majhen kotiček v „Kroniki“. Upamo da ne boste odrekli naši želji.

Rožeg

V nedeljo 10. marca je bilo pri nas slovensko umeščenje novega gospoda župnika č. g. Marktlina. K tej slovesnosti, ki se je vršila popoldne, je prišlo mnogo faranov, ki so z zanimanjem poslušali slovitega pridigarja mil. prošta Trabesingerja iz Podkarnosa, ki je zbranim obrazložil duhovniško in župnikovo pastirsko službo v fari in vernike obeh jezиков povabil, naj svojega dušnega pastirja podprejo v njegovi težki službi s tem, da bodo zvesto izvrševali to, kar jih učijo in, za kar jih navdušuje. Novemu župniku so prišli čestitati tudi vsi njegovi okoliški gg. tovariši v dušnem pastirstvu. Gospodu župniku želimo, da bi ostal pri nas dolgo in da bi Bog njegovo delo bogato blagoslovil.

škocijan

V šoli smo se nekoč učili, da so se ljudi radi naseljevali ob rekah, da so tako v časih, ko ni bilo dobrih cest le imeli zvezo s sosednjimi kraji. Danes pa to več ne drži. Kajti nas Podjunce Drava, ob kateri smo naseljeni, ne veže s sosedi, ampak nas kvečjemu loči. Ladijskega prometa po njej ni, most, ki smo ga imeli pri Kamnu do Tinj, pa je od konca vojne do danes neuporabljiv za promet. Tako pri najboljši volji opremljen z vsemi dovolilnicami ne moreš po kratki poti v Tinje ali čez Dravo, marveč moraš po dolgem ovinku ali na Velikovec ali na Galicijo. Seveda za auto je teh deset kilometrov malo ali nič, vse kaj drugega pa je to za kmečko vprego, za konje ali celo za vole. Koliko nepotrebne in dragega časa kmet s tem

zgubi, malo kdo pomisli. Mislimo da bi skoro že eno leto po končani vojski oblast ta most že lahko popravila in ga izročila prometu. Kajti življenja zmožna država ima pač toliko sredstev, da popravi en most in postavi naj potrebne straže. Drugače imamo vtis, da spadamo kam drugam, ko se za nas nihče ne briga.

Kapla v Rožu

Vsaka številka „Koroške kronike“ prinaša mnogo zanimivega iz vseh krajev naše slovenske Koroške. Veselje me navdaja, ko čitam, kako igralci kar tekmujejo z igrami in petjem na ljudskih odrih. Zopet se vrača Vigrəd v naravi, vrača pa se tudi v naša srca, ki bijejo bolj kot kdaj za našo materino govoricu. Rešeni smo nacijskega nasilja, toda pot, po kateri imamo za hoditi, še ni gladka. Treba bo še mnogo delati, predno se bo naša mladina izurila v petju, igranju itd. Fantje, stari igralci, ki ste nam bili v ponos že pred nacizmom s svojimi „Tamburaši“, pokažite mladini pot. Poštenega veselja rabi naša mladina, da bo zabrisana zadnja sled nacistične razuzdanosti. Le poštena mladina je temelj krščanskim družinam, iz katerih se bodo rodili zavedni Slovenci. Pridne roke, pošteno srce in materina beseda, to so naši največji zakladi.

Popravek

V zadnji številki „Koroške kronike“ smo prinesli poročilo iz Dobre vasi, v katerem nam je naredil tiskarski škrt veliko napako. Stavek: „Saj je tudi med nami marsikateri mož in fant, katerega se domači nič ali malo spominjajo“. Stavek se glasi pravilno: „... katerega se domači več ali manj spominjajo“. Svojo napako, ki pa ni nastala po naši krivdi s tem popravljamo, prizadete pa prosimo oprostjenja.

Sele

Pust, akoravno letos nič ni bil masten, smo ga zaključili prav živahno. Na pustno nedeljo se je dvorana našega cerkvenega doma zopet napolnila do zadnjega kotička. Igralci Zg. Kota so nam podali igro: „V Ljubljano jo dajmo“. Naravnost iznenadil pa nas je naš Bančič Olip s svojim mladim zborom s pesmicama: „Nesrečna zima“ in „Zeleni gozd“ ki so bile prav ljubko podane. Polno smeha je vzbudil šaljivi kuplet „Omožitvi“. Nato pa o „Selski fari“. Pri tej prireditvi se je videlo koliko talentov je skritih med našo mladino, kakor med igralskim ali pevskim osebjem.

Obsodbe vojaških sodišč

Li enz: Radi nedovoljenega prekoračenja meje iz Avstrije v Italijo sta bila obsojena na 100 S denarne kazni Siegfried Binder in Christian Pichler.

Radi nedovoljenega prekoračenja meje iz Italije v Avstrijo je bil obsojen na sedem dni zapora in prepeljan pod nadzorstvom na mejo Italijan Giuseppe Surace.

Engelbert Demetz je bil radi nedovoljenega prekoračenja meje iz Avstrije v Italijo obsojen na 12 dni zapora.

*

Beljak: Pred beljaškim vojaškim sodiščem se je moral zagovarjati avtopodjetnik Josef Bierbaumer iz Celovca radi napačnih izjav napram vojaški policiji in kršitve ukaza. Bierbaumer se 29. januarja v Vrbi ni oziral na znamenje vojaške policije ter peljal naprej. Ko ga je ta dohitela in ustavila, je našla v avtomobilu še dve osebi, čeprav je bilo dovoljenje izstavljeno samo za prevoz bolnikov in zdravnikov do 50 km. Bierbaumer je bil obsojen na 2500 S denarne kazni ali 6 mesecev zapora pogojno za dobo treh let.

Nadalje je bil obsojen na devet mesecev ječe polski državljani Michael Szierski, ker se je udeležil dne 12. novembra izvednega roparskega napada pri posestniku Avgustu Kurzu v Kerschbaumu pri Greifenburgu, pri katerem je bil v službi kot nadzornik.

Kulturna prireditev v Plikerku

Pljub temu, da so Peco pokrili temni oblaki, ki so napovedovali dež ali sneg, se je na pustno nedeljo napolnila dvorana pliberške šole z mnogoštevilnim občinstvom. Iz vseh vasi pliberške okolice in mesta samega smo prihiteli, da ob slovenski pesmi in slovenski besedi preživimo nekaj lepih uric. Naši fantje in možje so nas razveselili z narodnimi pesmimi, šolarke z deklamacijami, dekleta in fantje pa so se korajžno in dobro postavili z resno igro „Veriga“ in šaljivo „Kmet in automat“. Ko je z odra donela tako zatirana slovenska beseda in po dvorani valovila slovenska pesem so se odpirala naša srca na stežaj, da sprejmemo vase vso njeno lepoto. In v naših dušah je odmevalo: „Slovenec sem, tako je mati dejala, ko me je dete pestovala, zatorej dobro vem, Slovenec sem.“

Da, mati je bila tista, ki nas je učila ljubiti in spoznavati naš slovenski jezik. Šola nam je bila v tem oziru prava „mačeha“, upamo pa, da se izkaže sedaj bolj materinska.

Vsem, ki so se trudili za lepi izid prireditve se prisrčno zahvaljujemo in upamo, da nas vrli igralci in pevci kmalu zopet razveselijo.

LUČ IZ SEVERA

Pod imenom „Luč iz severa“ piše nemški Cerkveni list dne 3. marca: „Odločilnega pomena je bilo, da so nemškimi cerkvam podarili zemljišča: tako Bambergu Beljak, Freisingenu Otok, Trušnjne in Grebinj. Nemške škofije so pošiljale sem z duhovniki vred valpeta in obrtnike. Tako je dežela v dobi leta 800. do 1200. postala vsa krščanska in večji del nemška, brez sile, kratkomalo po vplivu močnejše kulture... Prva je prišla luč iz juga. druga iz severa. Nihče ne živi sam za se, vsi smo s sosedi povezani in smo jim zadolženi... Sredi osmega stoletja so potrebovali Karantanci od Bavarcev pomoči proti Obrom. Zato so morali poslati k Bavarcem talce, ki so se tam krstili in so potem pripeljali s seboj duhovnika Majorana.“

K vsemu temu je treba nekaj pripomb: Če so Karantanci potrebovali pomoči Bavarcev, je nič manj niso potrebovali Bavarci od Karantancev. Na vzhodu se je nagromadila nevarnost Obrov. Mogočnemu cesarju Karlu Velikemu je dajala ta nevarnost dosti skrbi; tembolj je morala manjša Bavarska iskati pomočnikov. Ta pomočnik je bil po naravi Korošec, saj je bila vojvodina Koroška tedaj brez dvojbe oviral pokristjanjenje in obrtnik iz tujine si je svojil predprave. Koroška se je baje pokristjanila in povečini ponemčila brez sile „samo po vplivu močnejše kulture.“

Tako kruto, kakor na severu, po Prusiji in drugih pokrajinah, se pri nas gotovo ni misljeno. Ganljivo je, kar poroča pisatelj Helmold, da noben narod svojim duhovnikom ni tako udan, kakor Slovenci na Koroškem. Nimamo razloga, da bi nemškemu pisatelju tega ne verjeli. Saj je koroški človek duhovniku udan še danes. Če so Slovenci ravno tukaj bili duhovnikom tako udani, so morali ti duhovniki biti zvesti prijatelji in varuhi slovenskega naroda. In drugi dokaz je, da pruski narod vere nikoli ni ljubil, ker je prišla k njemu, ne po misijonarjih, marveč po nemških vitezih, katere nemški zgodovinarji hvalijo in povečujejo, ker so germanizirali. Sloveči zgodovinar Gfrörer trdi, da Prus vere nikoli ni ljubil, zato je v dobi reformacije prvi odpadel. Znano je, da se ponemčevanje v stari dobi ni vršilo kar brez sile, brez krivice, samo po višji kulturi. Značilno je v tem oziru, da Slovenec kakor daleč je segel nemški vpliv, ni bil enakopraven z Nemci. Bil je kakor zgodovina dokazuje „slavicae conditionis“ - slovenskega prava. Zanimivo je, da nam nemški zgodovinarji nočejo povedati, kakšno je bilo pravo Slovencev, kakšen „slovenski pravni položaj“? Zgodovina nam tudi pripoveduje, da je za obmejne kraje nemške države veljala določba dana v Ranteshofenu na Bavarskem iz leta 1043. po kateri je moral vsak Slovenec imeti nad seboj gospoda, ali pa „extermintur“. Beseda pomeni iztrebiti, a morebiti je ne smemo jemati tako hudo. Drugi pomen je, naj se „izseli“! Ko so Nemci izseljevali naše kmete nam je prišla ta beseda na usta: „extermintur“. Pri nemški vladi se je moral v Hitlerjevi dobi nekdo spomniti tiste določbe: „ven, čez meje z ljudmi, kateri se nam ne uklonijo popolnoma!“ Nemški pesnik piše:

„Ljudje so otroci ljudi vseh časov in krajev“.

Nemški otrok je Nemec: trd, brezobziren, sebičen, neusmiljen, ponosen, odločen. Lahko so te lepe ali nelepe čednosti nevarne. Nemec ostane tudi po mašniškem posvečenju Nemec. Zboli nas, ko beremo da je moral tajnik cesarja Karola Velikega nadškofa Arnona iz Solnograda svariti: „Esto praedicator pietatis, non decimarum exactor“: bodi glasnik pobožnosti in ne iztirjevalec desetine! (Alkuini op. I. 104). In Arnona so slavili, da je „apostolski orel“ — veliki misijonar pri Obrih in Slovencih. Izredno hudo je, kar se je godilo v Solnogradu svetemu Metodu, ko je kot nadškof potoval v Rim. Nadškof Solnograški je pustil Metoda ujeti, tri dni ga je pustil stati v hudem zimskem mrazu in potem ga je hotel pretepati s konjskim bičem, pa duhovniki niso tega pustili. Ta dejstva dokazujejo, da se ponemčevanje ni vršilo „brez vse sile, samo po višji nemški kulturi“. Višja kultura je katolicizem, vse drugo je dvomljivo. Naša doba se je toliko ponašala s kulturo. Narodna strast nikjer in nikoli človeškemu rodu ni bila luč, tudi ne, če prihaja k nam iz Nemčije. O tem se ni treba šele prepričati, to dokazujejo dejstva: Velik del stare slovenske Koroške je ponemčen, in ljudstvo iz teh pokrajin je zaostalo za sosedi, zaostalo za drugimi narodi, ki se niso po nemški kulturi izobrazili.

Valentin Podgorc.

pesmi (2.)

Vigrəd se povrne...

Allegretto.

 Vig-red se po-vr-ne, Vse se o-zi-vi,
 Vem, da tam pre-bi-va, kjer je več-ni dan.

 Tra-ti-ca po-gr-ne, Vse sve-tli-ca mi.
 Da Bo-ga u-zi-va, Oj pre-bla-gi stan.

 Drob-ne ti-či-ce po-jo, Spet v do-ma-čem gaj.
 Ven-dar, ko nanj spomim se, Mi-o-ko sol-zi.

Moderato.

 Af-pri-jat-lja sem na-zaj, Nik-dar več ne bo.
 Da pri-ja-telj ljub-lje-ni, Nas za-pu-stil je.

Pod oknom.

Larghetto.

 Lu-na si-je, klad-vo bi-je,
 Ti si kri-va, lju-bez-ni-va,
 Ob-raz mi-li, tvoj po-si-li.

 klad-vo bi-je, trud-ne, poz-ne u-re že; prej ne-
 lju-bez-ni-va, de-kl-ca ne-vsmi-lje na! Ti me
 tvoj po-si-li, ved-no mi je pred oč-mi; zdi-hu-

 zna-ne srč-ne ra-ne me-ni spa-ti ne pu-stěj;
 ra-niš, ti mi bra-niš, da ne mo-rem spat' do-ma;
 jo-če sr-ce vro-če ved-no kte-bi hre-pe-ni;

sostenuto.

 prej ne-zna-ne srč-ne ra-ne me-ni spa-ti ne pu-stěj.
 ti me ra-niš, ti mi bra-niš, da ne mo-rem spat' do-ma;
 zdi-hu-jo-če sr-oe vro-če ved-no kte-bi hre-pe-ni.

DUH na Ledini

Ko je umrl stari Kalužek, ni bilo nikogar ne v hiši in ne na vsej Ledini. Hiša je stala, kakor drugekrat, mogočna lipa se je osipala po dvorišču, jesensko sonce je tipalo po pročelju in zorilo pozno izabelo, katere grozdi so se, sivkasto nadahnjeni, odražali med velikimi, svetlimi, zgrbljenimi listi. Na oknih so stali cvetlični lončki s posušeno, razpokano zemljo in polomljenimi stebli lanskih begonij.

Prišel je poštar, kakor vedno, po hribu, med sadovnjaki; požvižgal je pesmico in se časih ozrl po temnih hribovih zadaj. Ogledoval je košata drevesa in gnijoče sadje po travi. V roki je mečkal pismo. Martinovo pismo, poznal je pisavo. Vesel bo Kalužek, je menil, edinega sina, edinega svojega pismo bo prejel. Kaj mu neki piše, ha! Se njega bi zanimal. Stopil je iz mehke trave po suhem, šumečem listju in obstal prav, kakor bi se ustrašil psa, ki ga že zdavnaj ni bilo na Ledini. Lahno je odprl vrata in stopil v hišo. Tiho je bilo, da se je zdrnil, še taktov ure ni slišal, kakor ponavadi. Bila je dve uri zadaj. Hiša je bila nepospravljena, peč je bila zasuta s fizioložim stročjem. V kotu je stala nerodna starinska postelja in Kalužek v njej pod temnordečo odejo. Le pol obraza mu je videl. Spi? — A ga vendar mora zbuditi. Priporočeno je in podpisati mora. Čudno blede se mu je zdelo njegovo čelo, ko je stopil k postelji. Dotaknil se je prešite odeje, pa se mu je v trenutku zgubil tisti vonj domače Ledine. Kar ni mogel doznati te ubijajoče nedoločnosti; nekaj tujega je lebdelo v sobi. Sonce se je bleščalo skozi okno, v žarkih je trepetal prah. V sobi je bila smrt.

Oče Kalužek, vstanite, pismo sem vam prinesel, je šepnil, pa je že pričakoval, da stari dobrčina ne bo razmaknil vek. Narahlo je pritegnil odejo in segel po iztegnjeni roki. Nekaj strašno čudnega ga je prešinilo. Z zataknjenim, ostranim glasom ga je še poklical, dvakrat, pa mu je bilo vse jasno. Zunan je gorela jesen. Dan je bil kakor žegnanjska nedelja, svetel in prostoren, Ceneta pa je bilo strah, kakor nikoli pri belem dnevu. Potem je razločno slišal, kakor je nekaj zaškrebalo, nekaj čisto jasnega, namenjenega.

Ni se zavedel dobro, kdaj je bil prišel ven in do Katrine bajte. Pojdi, mala, je dejal deklici, poklič mi mamico. Nekaj hudega je. Čez uro ali kaj je zapel zvon na Dobravi in so se ustavili ljudje po njivah, pokrižali so se in zmolili očenaš za dušo pokojnikovo. Tri bili, ali štiri, če bi vedeli, da je umrl Kalužek.

— Ni ga zanj, daleč naokrog ne —, so modrovali kmetje ob odru ali domov grede od kropljenja. — Kdo nas bo tako razumel, kdo med nami bo toliko dosegel v mestu, kdo bo dal zadnji nasvet? — Leskova dolina je bila potra, kakor bi jo pobila toča, bajtarji so sklanjali glave in osobenki so ga hvalili, kakor preje nikoli. Slehernika je zadelo, kakor bi mu umrl oče.

— Ta je pravična, smrt! — je uganil kdo po dolgem molku. Bog mu bodi dober in lahka domača zemlja!

— Naslednji dan je bil pogreb, kot ga ni videla sososka. Ajda je cvela, hribi so bili v tankih meglah. Potem je prodrlo sonce, po svetli cesti se je pomikal črn sprevod ljudi od vsepovsod iz Leskove doline. Bile so tete in strici, bratje, vnuki in drugih ljudi, ko na novi maši, Martina pa, edinega, ni bilo. Čakali so vlaka.

— Martin se je pripeljal čez dve uri po cesti, v trški gostilni so pili pogrebščino, pa se ni oglasil. Na pokopališču je zavonjal vosek in nageljne, čutil je nekaj strašno težkega, solze pa ni mogel iztisniti in še težje je leglo vanj. Nekje v podzavesti je čutil bolečino, ki zanj popreje ni vedel. Dolgo je stal pred sveže zasutim grobom; bilo mu je, da bi ga izkopal z lastnimi rokami. Zazrl se je v piramidasto cipreso, prav kakor bi hotel videti v temo njene krošnje; nazadnje je ugotovil, da je tema tako zelo podobna smrti.

Opoldanski zvon ga je ganil iz zamaknenosti. Počasi je odhajal skozi pokopališka vrata. Krenil je po polju, po bližnjici. Med ajdovimi njivami so ga zamotile čebele. Na razpotju je srečal starega kmeta, gospodarja. Zdelo se mu je, da se mu je priklonil in ga pozdravil kakor gosposkega človeka. Martin ga je pozdravil, prijazneje, kakor drugekrat, lepše kakor gosposki učiteljico v mladosti. Pri slednji so se mu ustavile misli; še korak je klecnil in nikdar trudna je obtičala težka noga sredi domačega polja. Dolgo ga ni videl in bilo mu je tuje. Martin se je ozrl počez in podolgem; trg je trepetal v soncu, daljnje hoste so bile zametno zelene. Beli, kopasti oblaki so stali nad obzorji, kakor bi bili nenadoma vzklopeli in okameneli. Zrak je bil čist, kakor le jeseni in Martinu se je zdelo, da vidi slednjo skrivnost. Bil je na sredi, med začetkom in koncem.

Tisto leto potem je bila vojna, a Martin je ostal doma vsa leta tega časa. Slišal je mnogo, a doživel ničesar tako strašnega. Časih si je želel, da bi ga vpoklicali in da bi padel. Venomer in venomer je kluvalo v njem in malo je govoril. Gledal je zemljo na Ledini in drevesa, čutil je blagoslov sonca, pa ni trenil z roko. Časih mu je dejal oddaljen sosed, treba bi bilo tako in tako. Glej, nikamor ti ni treba, koliko bi lahko prigrigospodaril! Ta ni stari, so zmajevali, še malo ne. Čisto drug je. Martin pa je molčal. Trlo ga je v notranjosti, a je vedno stisnil zobe in pogoltnil. Le, kadar je sedel v trški gostilni pri litru, se mu je razvezalo. Tedaj je govoril s slovesnim glasom, da so utihnil krog miz. Nikdo ni ničemu ugovarjal in Martin je vedel, da radi očeta tega ne naredi. Zanj svet ni bil čisto prav postavljen, kaj vse bi bilo lahko boljše! Tega so krivi ljudje. In začel je tam, kjer je menil, da jih najbolj zadene. Kolikokrat je zabavljaj čez hinavce in svetohlince. In na Katri, ki je hodila, kakor preje pospravljat na Ledino in je imela zato prosto stanovanje v spodnji koči, pa krpo dobre zemlje povrh, se je znesel za vse klepetulje po vaseh.

— Sram, je zarohnel, me je vaše vere, ki ni vera, ampak opravljanje, obrekovanje. Greh! Katra ni črhnila ker se ja bala, da ji odpove osobenk v bajti in bi se znašla na cesti. Nekoč je zadel, kje jo tišči.

— Povej, kar misliš, kar povej! Zato te ne bom podil iz lese! — In Katra se je včasih ojuočila. Na koncu pa ji je krepko zabrusil.

— Cenčaj, tercijska! Če se ne poboljšaš in ne pustiš marenj, greš. Kratko in malo! In nič ne popustim! Pa še drugim povej, ste vse enake, spletkarice, s kurjo slepoto udarjene! Ali veš, da je to greh, da lahko miniš to noč, kakor... — Martinu se je vrnil oče, kakor v sanjah. — Ali, kakor jaz ali kdo drug, — je mirneje dodal s pojemajočim glasom.

Tisto noč je planil Martin iz spanja: videl je očeta, kako sedi pri brleči petrolejki. Obsedel je na stranici postelje in trepetaje gledal v moten sijaj; oče je bil sklonjen, z dlanjo je podpiral težko glavo, pred njim je ležala debela knjiga. Martin je izbulil oči, kakor blazni pred živčnim napadom. Rajni pri mizi se je počasi, premišljeno okrenil. Iz vseh kotov je bodla tema, le oče je bil ves sijaven. Martin ni vedel, ali sanja, ali je res. Oče ga je premeril z globoko vrtitimi, silno preudarnimi očmi. Vzel je knjigo pod pazduho, brez šuma pristavil stol in odšel. Martin je obsedel, kakor v omami. Čez čas se je potipal po kolenu in se zavedel, da je to res njegovo koleno in da je on res on, Martin. Skrušen je sedel in trepetal v spodnjicah, potem se je ojuočil, prižgal luč, da je planila v vežo in pregnala strahove. Popreje zaklenjena vežna vrata so bila prprta. Zapahnil jih je in potem ni zaspal do jutra.

Naslednjo noč je bilo natanko tako, le nekoliko proti jutru. Martin se je odpravil k maši, čeprav je bil delavnik. Po maši je stopil v farovž.

— Kaj pravite? — je vprašal župnika, ko mu je do pike vse povedal. Sivec je počakal in se pripravil.

— Viš, Martin, to nekaj pomeni. Pa to ni edino. Jaz sam si težko razlagam. Pravijo, da straši na pokopališču, kar so pokopali očeta. Vreščav glas da se razlega ob temnih nočeh, zlasti, kadar piha burja, ali ob viharnih nalivih in lučice da polzijo v nebo, prav od očetovega groba.

— Tega, nisem slišal! Kdo vam je to povedal?

— Mnogo ljudi, Martin. Vsaj dvajset. In povem ti še, da pravijo, to je zaradi mladega, zaradi tebe, Pravijo, da boš pognal Ledino. Tako povem, a ne pravim, da je to moje mnenje.

Martin je umolknil in začutil toplo farovško vzdušje. Župnik je svaljkljal cigareto in pričakoval.

— Previdni ste in prav imate. Menite, da je bolje, da ostanem, ali da grem? Povejte mi in storil bom.

— Nazaj ne hodi, prikazen ti ugonobi živce. Znoriš, če doživiš še nekajkrat. To so nedoumljive stvari. To je duh, ki se vrača.

In Martin je šel, ni se vrnil na Ledino, ampak si je v trgu poiskal stanovanje. Pil je leto in dan, sleherni uro se je prepiral v trški gostilni, vpil je, kakor črednik in čeprav je bil vsako nedeljo pri maši, so govorili, da se je zapisal hudiču. Dušo je zapil, so dejali. Ledina pa je samevala, brez duše in življenja, nikdo ni rad prihajal v bližino hiše pod hosto, ker je strašilo. Neka ženska je videla nekoč procesijo čudnih ljudi, ki so mrmraje stopali po hribu. Vsi so imeli leščerbe. To je šlo od usta do ust in fara je bila prepričana, da se stari obrača v grobu, ker je Martin prodal že pol grunta. Še na dražbi so bile ledinske njive tako poceni, da začuda. Nikdo jih ni hotel jemati v najem, da bi si ne nakopal prikazni k hiši.

— To pripada njemu, Martinu, a on hoče. Martin pa je odgovarjal s predrznim in prešernim glasom: Če pripada meni, kaj vam mar, komu in zakaj prodajam svoje? In so utihnil. Bilo je predpustno soboto, ko je Martin vso noč preigral v gostilni. Pred deseteto mašo v nedeljo je sklenil ven.

Opotekel se je čez stopnice in oslepel od sonca. Trdo so zaloputnila za njim gostilniška vrata; počasi je spregledal, najprej megleno, potem jasneje. Oddaleč, po blatni cesti so prihajali mladi ljudje in se ustavljali na trgu pred cerkvijo. Bila je predpustna nedelja. Sonce se je upiralo v oškropljena okna obcestnih hiš.

Martin je bil dobre volje, rekel pa ni ničesar. Za svojim hrptom je slutil oči in mlad smeh, a se ni ozrl. Tričetrti zvon je že zdavnaj utihnil. Še so prihajali fantje in dekleta po mehki, razhojeni cesti in otroci so tleskali z velikimi cokljami na nogah, da je brizgalo lepljivo blato po praznih oblekah. Sonce je topilo sneg še po sencah, na prisojnih straneh pa so bile skopnele že vse bele rebri po razborih. Po drevju so skakljale sidnice. Martin je zamaknjeno gledal čez njive; zdelo se mu je, da sliši požvrgolevanje in prijeten, močan šum toplega vetra. Čutil je prihajati pomlad in vesel je bil življenja. Z debelo dlanjo je zasenčil oči in pogledal vse po hribu prav do vrha, kjer je stala Ledina, tuja in odmaknjena; prav natančno je pogledal in bilo mu je, kakor, da vidi cvesti trobentice... Okna so bleščala.

V linah se je oglasil zvon in oznanil mašo, Martin je umaknil pogled. Cesta se je spraznila, nekaj starih žensk je še drobilo po blatu. Glave so tiščale skupaj in z črnimi rutami s onerodno opletale pred obrazi.

— O meni govore, vem! Popravil si je žametov klobuk in zapel suknjo. Domislil se je na župnika.

— Če grem, popreje se poslovim od Mater božje, potem pa stopim k njemu. Na cerkvenem pragu se je ozrl in natanko videl, kakor so tiste tri ženske umaknile oči in kako se je srednja pokrižala. Nekaj je mislil reči, pa ni. Z omočenim palcem je naredil tri križe in se prerinil med gnečo.

Martin ni bil pri maši, ampak je naredil trden sklep, da gre zagotovo odtod. Prodaj še, kar imam, pa naj brusijo jezike, je pribil.

Bil je pri župniku in pri županu in v mestu je uredil. Potem je plačal še stanovanje. Vse popoldne je plačeval za svoje, revnim in bogatim, prijateljev tako ni imel. Nagneto se je beračev in mešetarjev, ko na semnju, on jim je govoril, kakor ob slovesnem prazniku.

— Grem, je dejal, sedaj odhajam in na tujem si kupim tri Ledine za ta denar, pa bom imel mir pred strahovi in jeziki!

Knjiga — tvoj najboljši prijatelj

„Dober prijatelj je boljši od denarja“, pravi star slovenski pregovor. O resničnosti tega reka smo se mogli že neštetokrat v življenju prepričati. Pridejo momenti v življenju, ko smo tako potrebni prijatelja, ki bi nas učil, tolažil, razvedril in — vodil. Dasi se nam pogosto dozdeva da smo trdni, da ne rabimo opore in nasveta, se vendar premnogokrat zgodi, da ne vemo ne kod, ne kam. Blagor človeku, ki ima v takih trenutkih dobrega prijatelja.

Tudi Ti si lahko pridobiš takega prijatelja. Morda ga ne poznaš, ali pa se ne zmeniš zanj. Ta prijatelj je — dobra knjiga.

Skoro povsod po kmečkih domovih leže stare knjige, morda tudi kake novejše, zaprašene po podstrešjih, največkrat neprečitane. Nikdo se zanje ne zmeni, puste jih ležati v prahu, kamor jih je kdo vrgel ali položil.

Stikal sem nekoč za knjigami po podstrešjih in našel prav zanimive in koristne knjige; seveda lastniki zanje sploh niso vedeli.

Poglej, prijatelj, morda tudi na tvojem podstrešju leži kaj knjig?

Nikar se ne izgovarjaj, češ: „Nimam časa!“ Če kdo le voljo ima, se bo gotovo našel tudi čas za čitanje strokovnih knjig. Ne priporočam ti toliko leposlovnega čtiva — sicer je za razvedrilo tudi to potrebno in primerno — kakor strokovnega. Posebno tebi, kmetijski fant, ne morem dovolj priporočati čitanje gospodarskih knjig. Morda boš našel pri hiši Dularjevo ali Legvartovo „Živnoroje“, Dularjevega „Domačega živinozdravnika“, Rohrmanovo „Poljedelstvo“, in Rohrman-Dularjeve „Gospodarske nauke“, Laskmajerjevega „Umnega čebelarja“, „Domačega vrtnarja“, „Umnega kletarja“? Morda tudi novejše: Černetovo „Živnoroje“, ing. Simoničovo „Poljedelstvo“, ing. Turkovo „Travnništvo“, Belletovo „Sadjarstvo“, Humekov „Domači vrt“, Petkovskovo „Organizacija in upravo kmetije“ in še kaj drugih? Je že res, da so nekatere od prvih nekoliko zastarele, nekaj pa je še vedno dobrega gradiva vmes in ni vse staro zametavati.

Vtopi se v knjigo in počasi študiraj, starvek za stavkom! Premisli in primerjaj potem s svojim gospodarstvom. Poglej, kaj bi se dalo izboljšati in hlevu, na skednju, pri stro-

In je šel. Enajst je bila ura, zvezde so mežikale, Martin je vzel pot pod nogo. Noge so bile trudne od popitega vina, a je šel. Gramoz je škrebil pod čevlji, noč je bila temna, od grape sem je pihal veter.

— Se na pokopališče grem in spravim se z duhom, z očetovim duhom, ki se vrača. Če je res, bom vsaj videl. Obstal je ob drogu in se domislil prikazni. Onkraj, čez potok je bilo pokopališče. Veter se je spajal s šumenjem vode, Martin je čul prihajati tenke glasove, močne in pojemajoče. To je voda in veter skupaj, je menil. Zavil je po pokopališki poti in na mostu se je ustavil. Pri-sluhnil je. Nič. Ko je prestopil se je oglasilo, huje in strašneje. Martin se je namenil obrniti. Prav tako je govoril župnik. Pa je bilo spet tiho. Zvezda se je utrnula. Pojdi, mu je dejalo v notranjosti, pojdi! Zastavil je korake in ne bi ga ustavila nobena roka, ne strah. Cvillilo je močneje in močneje. Ko je prišel na pokopališka vrata, ni gledal nikamor, kakor po široki beli poti, a je videl vse grobove, bele, s svetlikajočimi se rožami na gredicah in slišal žuborenje prihajajoče izza križcev. Udarjal je s petami, da bi ubil to nenavadno glasbo. Ko je prišel pred očetov grob, ga je pretreslo lahno frfotanje, kakor bi se netopir spreletel v temnem zvoniku.

V trenutku je prenehal zadnji šum in ni bilo na nebu ene same zvezde. Tišina je bila, kakor v grobu. Martin se je zdrznil.

— Kako je, sin, v starem kraju? Kaj je novega na Ledini?

— Kdo? Kdo govori? Zakrilil je z rokami in mislil ubežati, a ni mogel prestopiti.

— Vi, oče? ... je bruhnil z nihajočim glasom. — Bili ste gori, dvakrat sem vas videl in potem so govorili, da se vračate vsako noč. Ledina je prazna in prodana. Prodal sem jo človeku, ki ne pozna strahov in grem odtod! Spite oče in pustite me, da grem!

Zopet je zašumelo, zdaj, kakor da bi nekdo z rjuho oplazil po lesu. Martin je sklenil roke, da bi molil. Potem je bil kratek premolk.

— Pojdi, pojdi nazaj, na Ledino. Glas je bil tako globok in šibak, da ga je komaj razumel.

— Grem nazaj, le pustite me! Grem! Spet je zamahnil z rokami, da bi z enim samim korakom stopil onkraj zidu in bi bežal in bežal.

Pot ga je vodila naravnost na Ledino, spal je v šupi in čez tri dni je razveljavil kupčijo.

Na Ledino je prišla pomlad. Martin je očistil plug in posejal zemljo za novo življenje. Sonce je blagoslovilo setev in oče se ni več vračal.

jih, v kleti, v sadovnjaku, na poljih, na travnikih, v gozdovih itd.

Morda mi boš ugovarjal: „Berem itak časnike“. Pravi! Tudi časniki, zlasti „Kronika“, prinašajo nekaj strokovnih člankov, toda to je vendar premalo! Za tebe je potrebno, da študiraš več, da se izpopolnjuješ iz dneva v dan, da greš z duhom časa naprej. Le poglej druge stanove, kako napredujejo! Kaj pa kmečki stan? Čas je, da tudi on tekmuje z vsemi ostalimi stanovi. To bo pa mogoče le, če se bo vsak posameznik — tudi ti — zato zavzel. Pripravljaj se torej na bodočnost, usposabljal se, stremi za tem, da se čimbolj izobraziš, da boš kos tekmi v napredku, ki leži pred teboj! Izobražuj se najprej s pomočjo knjig, dalje pa tudi v kmetijskih tečajih, šolah itd.

Zvezda, ki je trikrat večja od sonca

Preteklo zimo so natančneje opazovali zvezdo Sirij, najsijajnejšo stalnico na zimskem nebu in najsvetlejšo stalnico sploh.

Sirij je od nas oddaljen povprečno 570.000 polumerov zemeljske poti okrog sonca, to je 83,3 trilijona kilometrov. Njegova svetloba rabi 8 let in 8 mesecev, preden prispje do nas. Navzlic tej ogromni oddaljenosti so astronomi ugotovili v njegovem gibanju neke znatne razlike v primeri z lastnim gibanjem, ki ga imajo druge, doslej natančneje preštudirane stalnice. Te razlike pripisujejo temu, da kroži okrog Sirija neka druga zvezda, ki s svojo privlačnostjo vpliva na Sirijevo gibanje in ga moti. Že Bessel je izračunal, da to nežareče telo obkroži Sirij v kakšnih 50 letih. Na svoji poti se temu zvezdi približa, zdaj se od njega oddalji. Leta 1890 je popolnoma izginilo v sijaju Sirijeve svetlobe, tri leta pozneje se je pojavilo dve ločni minuti in 4 sekunde oddaljeno od njega in tedaj so dobo njegovega potovanja okrog Sirija izračunali na 52 let. Poznejša opazovanja z izboljšanimi pripomočki so to številko malo znižala. Po najnovejših ugotovitvah je masa Sirija in njegovega spremljevalca 3,07 krat tolikšna, kakor masa našega sonca.

Naše gospodarstvo

Gnojna jama — zlata jama...

Ta stari slovenski narodni rek nam dovolj jasno pove, kako velik pomen ima gnojna za kmeta. Zdi se pa, da mnogi kmetje kljub vsemu pouku in izkušnjam naprednejših kmetovalcev še danes niso doumeli važnosti pomena, ki ga ima gnojna. Za hlevskim gnojem je to najvažnejše gnojilo. Vsebuje veliko dušika in kalija, manj pa fosforne kisline. Odrasla goveja žival izloča s secalnico dnevno okrog 10 dkg dušika in skoraj 20 dkg kalija; letno znaša to 36 kg čistega dušika in 72 kg kalija. Če primerjamo te količine z umetnimi gnojili, vidimo, da odgovarjajo po hranilnih snoveh okrog 180 kilogramov čilskega solitra ali apnena dušika in prav toliko kilogramov visokoprocenčne kalijske soli. Razen teh dveh najvažnejših sestavin vsebuje gnojna tudi mnogo organskih snovi, ki so zemlji neobhodno potrebne za njeno presnavljanje. Ako pomislimo, kako velike denarne vsote moramo izdajati vsako leto za umetna gnojila, potem šele lahko pravilno precenimo, kako malomarno gospodarji oni kmet, ki brezbrilno dopušča, da mu gnojna brez koristi oddteka v obcestne kanale ali zamaka dvo-rišče.

Kdor hoče spraviti svojo kmetijo na zdrave temelje, mora vsekakor začeti pri hlevskem gnoju in gnojnici. Gnojišče je ogle dalo gospodarjeve pridnosti in njegovega znanja. Da nam bo šlo čim manj gnojnice v izgubo, moramo skrbeti, da jo vso zajamemo v dobro, nepropustno gnojnično jama. Gnojna naj se ne zadržuje v hlevu, po najkrajši poti naj se oddteka v jama, da pride čim manj v dotiko z zrakom. Če se dolgo zaustavlja v hlevu po kanalih, potem izgubi mnogo dušika še predno pride v jama. Močan duh po amonjaku nam priča, da odhajajo velike količine dušika v izgubo. V pravilno urejenem hlevu je zrak vedno dovolj čist, kar je tudi za zdravje in dobro uspevanje živali velikega pomena. Tla v hlevu morajo biti vsaj na spodnjem koncu ležišča popolnoma nepropustna, sicer gnojna pronic v zemljo, kjer se brez vsakega haska porazgubi.

Večina naših gnojničnih jam je ali premajhnih ali preslabo grajenih. V prvem primeru ne moremo vse gnojnice koristno izrabiti, v drugem primeru pa jame puščajo in gnojna gre zopet v izgubo. Za eno odraslo žival moramo računati vsaj 2 do 3 kubične metre prostornine. Ta prostornina zadostuje, če razvažamo gnojnico vsaj dvakrat na leto. Vedno je boljše, če je gnojnična jama malo večja kot premajhna. Ni namreč vedno primeren čas za razvažanje gnojnice. V gnojnično jama naj se izteka tudi iz gnojja tvoreči se sok z gnojnišča, preprečiti pa moramo na vsak način dotok deževnice in drugih odpadnih vod.

Kdaj je gnojna primerna za gnojenje? Dolgo časa je prevladovalo mnenje, da se gnojna ne sme takoj uporabljati, ampak mora dalj časa ostati v gnojnični jami, kjer prevre. Danes vemo, da gnojna prevre v najkrajšem času in da tudi popolnoma sveža prav nič ne škoduje rastlinam.

Gnojna je za vse kulturne rastline primerno in izredno dobro gnojilo. Njena prednost leži predvsem v njenem hitrem delovanju. Posebno uspešno jo uporabljamo za travnike in pašnike. Tudi koroza in krmilna pesa jo izredno dobro izkoriščata. Ozimna žita, ki so slabo prezimila, se bodo spomladaj najhitreje opomogla, če jih pognojimo z gnojnico. Sadnemu drevju gnojna zelo prija in odraslo drevje, ki že rodi, bomo gnojili z gnojnico spomladaj in jeseni, mlado rastoče drevje pa samo spomladaj.

Pri uporabi gnojnice se moramo vedno zavedati, da je gnojna sicer odlično dušično in kalijsko gnojilo, ni pa tako kot hlevski gnoj popolno gnojilo, ker vsebuje prav malo fosforne kisline. Če hočemo imeti od gnojenja z gnojnico res najboljše uspehe, moramo vsaj fosforno kislino vedno dodajati v obliki umetnih gnojil (superfosfat, Tomaževa žindra ali kostna moka). Uspeh gnojenja je vedno odvisen od one hranilne snovi, ki je v zemlji najbolj primanjkuje. Z gnojnico dovajamo zemlji velike količine dušika in kalija, fosfor pa mora slediti v obliki umetnih gnojil že zato, da izravnamo

v zemlji nastalo nesorazmerje med najvažnejšimi hranilnimi snovmi.

Na zmrznjena ali s snegom pokrita tla gnojnice ne bomo razvažali, ob sončnem in vetrovnem vremenu tudi ne, sicer zgubi preveč dušika. Najprimernejši čas je mirno, vlažno ali deževno vreme ker ob takem vremenu izgubi najmanj na gnojilni vrednosti. — Uporabljali jo bomo povsod tam, kjer želimo doseči hiter učinek. Za travnike in pašnike je najboljša, če jim gnojimo z gnojnico spomladaj, poleti pa po vsaki košnji oziroma paši. Trave nam spomladaj najmanj en do dva tedna preje ozelene, če jih pognojimo z gnojnico. Za razvoj dobrih travnih in deteljnih vrst je fosforna kislina neobhodno potrebna. Močno gnojenje z gnojnico brez dodatka fosforne kisline nas bo prav gotovo razočaralo. Trava bo sicer zelo bujno rasla, toda slabše vrste trav in razni travniški pleveli, ki potrebujejo manj fosforne kisline, bodo izpodrinili boljše vrste. Detelje in dobre trave počasi izginejo, ker enostransko gnojenje z gnojnico brez dodatka fosforne kisline prej ali slej dovede do velikega pomanjkanja fosforne kisline v zemlji. Kot nadaljna posledica je tudi pomanjkanje fosforne kisline v krmu, ki je za živalski organizem glavni obnovitveni činitelj. Da ponovimo: gnojna je izredno dobro dušično in kalijsko gnojilo, ni pa obenem tudi fosforno gnojilo.

Več in boljše volne!

Naše ljudstvo na Koroškem nudi v hladnejših letnih časih prav zanimivo sliko. Staro in mlado, ženske in moški so domala od temena do peta oblečeni v volnena oblačila, katerim se na prvi pogled pozna, da so izdelana iz domače volne. Od volnenih nogavic, ki so tople in debele, da v suhi zimi zaležejo za čevlje in nogavice vkup, preko različnih, okusno spletenih in z barvanimi vložki tople okrašenih jop in jopic do naglavih kap in čepic — vse to kaže, da je na slovenskem delu Koroške dežele precej udomačena reja ovac. Iz domače volne pri-

pravljena oblačila so kar značilna in se posebno ženskem svetu lepo podajo.

Zato je pa po naših kmetijah ovcereja skoro kar reden pojav. Vsaj nekaj ovac je pri vsaki trdnejši kmečki hiši. Da je ovce mo goče rediti, so dani tudi gotovo gospodarski pogoji. Ovca je domača žival, ki ima za vzdrževanje zelo skromne zahteve, in to v vseh ozirih. Za ovčje staje ni treba posebnih hlevov, njena prehrana pa sestoji iz raznih manjvrednih krmil in odpadkov. Glavno je paša. Ker je po naši deželi paše mnogo, je ravno v pašnikih in senožetih, s pašo po planinskih predelih in gozdnih jasah dana trdna osnova za rejo ovac — z njimi pa osnova za pridelovanje volne.

Ni danes naš namen, razpravljati o ovčereji kot taki. Tudi ne bomo govorili o raznih pasmah. Povedali bi le radi nekaj o pridobivanju volne. Saj je volna — poleg mesa, ki je posebej v sedanjih časih seveda tudi prevažen pridelek ovcereje — tisti produkt, zaradi katerega se naš kmet pretežno z ovcami ukvarja.

Rejski cilj vsakega ovcerejca je gotovo ta, da pridelal čim več enotne volne. Zlasti pri sedanjem pomanjkanju tople obleke je količina pridelane volne daleč na prvem mestu pred njeno kakovostjo. Kadar bo volne spet dovolj — kar pa ne bo že jutri — bo treba bolj gledati tudi na kvaliteto. Jasno je pa, da vendarle tudi pri domačih izdelkih ne moramo in tudi nečemo biti z vsem zadovoljni. Radi imamo fino volno, ki ima dolge, skuštrane, trdne a prožne, pa enakomerne lase. To je v prvi vrsti odvisno od ovčje pasme. Kar je pa odvisno pri pridobivanju volne od rejca ovac, je to, da mora paziti na snažnost in čistoto živali pred striženjem.

V ta namen je treba ovce pred striženjem temeljito oprati. S tem izperemo iz volne nesnago, ki se na nji nabere vsled izpuhtevanja ali pa od gnojja. Žival postavimo v primeren čeber, kamor smo nalili poprej toplega pepelnatega luga. Nato ovčji kožuh temeljito močimo in predrgnemo. Sprijete bobke iz gnojja odstranimo. Ko smo kožuh dobro izdrgnili, vzamemo ovco iz čebra in jo tolikokrat polijemo s toplo čisto vodo in zopet drgnemo po volni, dokler ne oteka povsem čista voda.

Ona mesta na runu, ki so ponesnažena z gnojem, nastiljem ali krmo (glava, vrat in trebuh), posebej izčešemo z ostro krtačo ali železnim česalom. Nato šele ovco „okopljemo“. Ko se je kožuh na prostem ali pa v popolnoma čisti staji dobro posušil, začnemo striči.

Nastriženo volno moramo spraviti na suhem in zračnem prostoru. V zatohlem prostoru shranjena rada plesni, kar občutno zmanjša njeno trdnost in izdržnost.

Ženski kotiček

O Jožefovem...

Kadar godujejo Jožeti, se zdi ljudem, da se tudi narava raduje, saj poganjajo ob tepi času že zvončki in zlate trobentice, pa tudi travniki že dobivajo zelena pregrinjala. Seveda to le takrat, kadar je sv. Matija razbil led in ne šele naredil, kakor pravi pregovor. Tudi drobni živčavi že prepevajo kot za stavo; marsikateri mali samec si je na Gregorijevo, ko se ptički ženijo, izbral prelepo družico, in zdaj pevaje ustvarjata gnezdece za mladiče.

Lepo je bilo nekdanj na Jožefovo pri nas. Z belih stolpov naših cerkva so zapeli zvonovi v čast redniku Božje družine, in po slovenskih domovih so častili svojega zaščitnika. Saj je skoraj ni družine v naši deželi, kjer bi ne bilo moškega člana s tem imenom. Na predvečer je bilo videti brhke kmetice, ki so hitele s pisanimi košaricami preko prebujajočih se poljan, da ponesejo vezilo oddaljenim sorodnikom. Marsikateri očka, pa naj je bil Jožek, Pepe ali Joško, si je zadovoljno prižgal pipico, sin, ki je tudi „godoval“ pa si je pokrtačil žametni klobuk, pritril krivčke ter zaukal skozi vas. To je bil njihov dan.

Zakaj naj bi jim vojna odvzela to majhno veselje? Zakaj ne bi smeli dostojno obhajati svojega godu, saj to je samo enkrat na leto... Nazaj, nazaj stare lepe navade. — Vsako leto praznujemo „Materinski dan“. Zakaj pa ne bi praznovali godu sv. Jožefa kot „Očetovski dan“. Saj vsakemu družinskemu redniku dobro dene, če se ga družina enkrat na leto spomni in se mu s tem oddolži za vso ljubezen in skrb. Življenje terja vendar tudi od njega požrtvovalnosti in potrpljenja in kdaj vidi, kako dobro družino ima, mu postane na mah vse lahko.

Ko vsa družina še sladko spi, gospodar že vstane, da opravi živino ter odide na polje. S plugom v roki zajamči kruha svojcem, za

katere je dolžan skrbeti; s puško v roki jih brani, kadar to zahtevajo razmere. On je rednik in branitelj svojih dragih v sončnih mirnih dneh kakor tudi v strahotni temi vojnega viharja. Med svojim delom pa dviga pogled proti nebu in prosi zdravja za družino in zase, da bo mogel še nadalje skrbeti za njo. Toda razjari se, če vidi, da nekdo ogroža njegov dom ter plane z nadnaravno močjo proti vsaki pogubni sili in brani slehernega družinskega člana, kakor volkulja svoje mladiče. Blagoslovljena je družina, ki ima takega rednika, srečna žena, ki ji je usoda naklonila takega življenskega druga.

Lepo je imeti nekoga, na kogar se lahko opreš ob strmi poti skozi življenje. Ze sama zavest, da je na svetu človek, ki skrbi zate in te bo branil, če bo treba, odvzame vsa bremena z ramen in duše. Žena, ki ima takega moža, skrbi le kako bi osladila življenje njemu, ki je pred oltarjem prisegel njej. Sončni žar obseva družino, kjer živi dva človeka, ki si medsebojno skušata polepšati življenje in skrbita kakor dva ptička za svoje mladiče — upodobljeno ljubezen.

Kaj boš podarila očki, možu ali bratu za najlepši dan? Težko je danes za darila, toda saj ne bo zahteval dragocenosti od tebe. Vkljub temu pa ne pozabi na njegov god. Le pomisli, kako si užaljena, kadar on pozabi nate ob kakšni priliki. Moški pa tudi niso tako neobčutljivi, kakor si morda me včasih domišljamo. Skromno darilce, skrbno izbrano in z ljubeznijo izročeno mu bo napravilo obilo veselja in hvaležen ti bo že za samo tvojo lepo misel.

Seveda mu ne boš podarila ne vrtnic ne nageljčkov, ker jih prvič o tem času še ni, drugič pa jih tudi ne bi bil prav vesel. Saj veš, moški niso tako sentimentalni kot me.

Podarila mu boš rajši steklenico likerja, ki ga sama napraviš, ali okusno izrezljano dozo (seveda ne prazno), par nogavic, samovznico ali kaj podobnega. Morda si hranila med vojno v zaklonišču razno blago, ki si ga sedaj privlekla na svetlo. Napravi mu novo srajco, ki bo pristojala njegovim pomladnim obleki. Morda imaš še celo košček mehkega usnja ter mu daj napraviti novo listnico. Če rad čita mu kupi kakšno primerno knjigo... dovolj stvari je, s katerimi ga boš razveselila, samo domisleka je treba.

Na predvečer njegovega godu pa skuhaj (seveda če zmores) punč z drobnim pecivom in tvoja družina bo slavnostno pričela praznovati „Očetovski dan“.

Nekaj navodil:

1. Vinski punč s cesarskimi piškoti

Mešaj, da dobro naraste 4 rumenjake in 30 dkg sladkorja. Ko lepo naraste, prilij in zamešaj polagoma sok od treh pomaranč in 1 limone. Medtem pa zavri liter vina s koščkom vanilije, če imaš, da vlij na rumenjake ter vmešaj na ognju, da se zgosti in speni. Potem nalij punč v čaše in postreži.

Za cesarske piškote mešaj 6 rumenjakov, da dobro narastejo. Polagoma jim prideni 16 dkg sladkorja, rahlo primešaj 16 dkg fine pšenične moke in trd sneg iz 6 beljakov. Naredi potem iz pergamentnega papirja ali gostega platna vrečico, jo zašij s tanko iglo in ji naredi odspodaj za prst veliko luknjo. Zdaj deni testo v vrečico, ki jo pri vrhu dobro stisni, da ne more testo uhajati. Potem položi na pločevino snažen papir in pritiskaj nanj prst dolge piškote tako, da je vsak piškot na koncih debelejši kakor v sredi. Potem jih potresi z sladkorjem in postavi za deset minut v malo toplo pečico, potem jih peči v precej vroči pa odprti pečici bledorumenno. Ko so piškoti gotovi, jih deni s papirjem vred na mizo in izpodreži z nožem ter zloži na krožnik.

2. Kumnov liker

20 dkg lepe kumne malo zreži, nalij nanjo 1 l najfinejše slivovke ali drugega žganja, dobro zamaši in postavi za nekaj dni na sonce ali toplo peč; med tem pa vsak dan malo potresi, da se zmeša. Potem vlij ½ l vode na ½ kg sladkorja in ga lepo očisti in precedi; precedi tudi žganje; ko je sladkor popolnoma mrzel, zmešaj oboje skupaj, čez par dni precedi še enkrat skozi gosto flanelo in nalij v lepo steklenico.

Za mlade mamice:

Zdrav in bolan dojenček!

Zdrav dojenček je vesel, živahen, ima svežo rožnato barvo, napeto mišičevlje, globoko in mirno spanje, brca, gleda bistro, temperatura je normalna prav tako potreba po hrani. Če otrok zboli, se omenjeni znaki zdravja spremene.

Da mati prepreči razvoj bolezni, se obrne na zdravnika. Pravočasna pomoč pomaga v večini primerov tudi pri najtežji bolezni.

Vzroki bolezni so naslednji: napačna prehrana, slaba nega, temna, vlažna in zaduhla stanovanja, razne bolezenske kali in nesnažga, uporaba nesnažnih cucljev, pokušanje mleka iz dojenčkove steklenice, nesnažne bradavice, nesnažne roke, premočno kurjenje v sobi in nezdravi ljudje ki so okoli otroka.

Sedaj pa nekaj o najpogostejših boleznih dojenčkov.

Motnje v prebavi in bolezni prebavil so najpogostejši bolezni dojenčkov. Pri prsih hranjeni otroci zelo redko oboliijo za temi boleznimi, pač pa obole otroci hranjeni po steklenici s kravjim ali drugim živalskim mlekom. Motnje v prebavilih pridejo počasi do izraza, često pa tudi nenadoma. Pojavijo se, če mati otroka preveč hrani, če mu daje zmes mleka, ki ni primerna njegovi starosti, če mu daje razne otroške preparate ali moke, če otroka predolgo hrani s samim mlekom. Otroku ima le nekaj časa slast po jedi, ko mu pa mine, noče več jesti, hujša itd.

Zelo pogoste so kraste na obrazu in na glavi.

Otroku se na glavi često pojavijo kraste, ki jih v začetku komaj vidimo, počasi pa nastane na glavi močno temence debele rumene kraste, ki se razširi tudi po obrazu. Kakor hitro opazimo na glavi nekaj krast je najbolje, da glavo z gorko vodo in milom vsak dan dobro umijemo ter dobro namažemo teme in obraz večkrat na dan z oljem ali vazelinom. Če pa so kraste močne in se otroku praska je potrebno, da obraz močno namažemo z vazelinom ter da napravimo otroku masko, tako da vzamemo mehko in snažno večkrat oprano cunjico, izrežemo luknje za oči in nos ter prevežemo to masko otroku na obraz s traki ki so ob straneh prešiti. To vsak dan ponovimo.

Osnove nove šole v Avstriji

Iz govora vodje oddelka za šolstvo in vzgojo pri Britanski vojaški vladi na Koroškem Mr. Carlinga

Narodni socializem se je mogel ukoreniniti samo, ker je mladina izgubila vero v stvari, ki so le težko dostopne, stvari, ki zahtevajo potrpljenje in pogum, spravnost in nesebičnost. Te napake ne smemo ponoviti.

V šoli moramo učence in učence učiti spoštovanja do dobrega in lepega, obvladovanja svojih strasti in poželenj, ljubezni do svoje domovine, občudovanja velikih del svojih prednikov. Ali ona ne sme sprejeti v sebe krivega nauka, da stoji njihova lastna domovina brez nadaljnega in v vsakem pogledu nad drugimi zemljami.

Mladina se mora naučiti, osvoboditi se zahrbtnega fašističnega nauka, da imajo baje gotova plemena pravico ravnati z drugimi kot z manj vrednimi. Brez dvoma nas bodo naslednja leta učila, da lahko rešita samo tesno sodelovanje in vlaganje vseh razpoložljivih sredstev Evropo, Azijo in Ameriko pred kaosom.

Dalje mora otrok od vsega začetka razviti smisel za skupnost. On se mora naučiti spoštovati soseda in njegova čustva, da dela za obče dobro in da spozna, da nobena stvar ni premajhna za pošteno vedenje. Prilastitev čisto književnega znanja je v tem trenutku evropske zgodovine razmeroma nevažna. Res potrebno je, da dobi mlado pokolenje jasn pogled za dane potrebe, da zgradi boljši svet in da je odločno, da ta cilj tudi doseže. Cenena gesla, fraze, optimistične obljube so več kot pa brezkoristne. Pot k demokratični in srečni Avstriji, k združenju demokratičnih narodov Evrope bo zelo težka in dolgotrajna. Cilja ne bomo preje dosegli, predno nimajo nova pokolenja voljo za to in niso pripravljena.

Mr. Carling je med drugim rekel:

„Po mojem zadnjem govoru o vzgojnih vprašanjih na Koroškem smo dosegli pomembne napredke. V skoro vseh šolah vseh vrst zopet poučujejo. Britanske čete so pomembno olajšale prometne težkoče za učence in učence. Zahvaljujoč pomoči Britanskega rdečega križa dobiva veliko število otrok močno juho ali pa kosilo. Pomanjkanje knjig je na žalost še zelo veliko, kar predstavlja za učitelje veliko, dodatno obremenitev; ali tekom prihodnjih dveh ali treh mesecev bodo z Dunaja prišle najvažnejše nove knjige.

To je zelo velik napredek v primeru z nemirnimi in težkimi dnevi pretekle pomladi in poletja ter dolgega čakanja v zgodnji jeseni.

Upam, da nihče ne misli, da ponovno odpiranje šol na Koroškem že samo po sebi zadostuje. Tudi ne zadostuje, ako nikomur, ki je aktivno sodeloval pri razvoju narodnega socializma, ni dovoljeno, da službuje kot učitelj. Učitelji, ki narodni socializem samo označujejo kot slabega, ali pa opuščajo ponavljanje misli onih mož, ki so Evroko uničili, so v nevarnosti, da privedejo do ponovitve katastrofalnega razvoja takšnih misli v naslednjih desetih ali dvajsetih letih, ako na njegovo mesto ne zmorejo postaviti ničesar drugega. Mržnja in obsojanje nacizma ne zadostujeta. Novemu pokolenju moramo nuditi nekaj novega — vero v nove

akcije, ne da bi se zatekla k cenenim lekem. Vsak posameznik si mora prilastiti samoponos in samozaupanje in si postaviti določen cilj.

Izvor resnične nevarnosti, ki se na nekaterih področjih že očrtava, je povezovanje politike s šolo in univerzami. Učitelj, ki uči enostranske politične težnje v šoli, ali ki ne sodeluje lojalno z učitelji drugih političnih strank, služi svoji domovini le slabo, istotako učenec in študent, ki trati svoj čas z brezkoristnimi političnimi spori.

Strankarsko politiko moramo pustiti izven šole in ona pri izbiri učiteljev višjih in nižjih šol ne sme igrati nobene vloge. Samo najboljši je dovolj dober na področju vzgoje, novo pokolenje se mora naučiti, da si mora zgraditi svojo življensko postojanko samo potom lastne moči, ne pa potom političnih spletk.

Odgovornost učitelja je zelo velika. On mora biti sposoben, da priuči svojim učencem nepristransko razsodnost, kakor tudi neodvisnost od drugih v razsojanju resnice od laži, lepega od grdega. Otroke ne smemo prisiliti da morajo vedno verjeti besedi učitelja kot izvoru vse modrosti. Kolikor mogoče zgodaj moramo otroku pomagati, da si pod navodilom učitelja, ki je po znanju in izkustvih zrelejši, tvori lastno mnenje.

V vzgoji naroda so morali napraviti veliko napako, če se je dal tako lahko pregovoriti k veri, da pesem, „Ti si kot cvetlica“ nankrat naj ne bi bila več lepa pesem, ker jo je napisal Heine, ki je bil žid; da za civilizirani svet naj ne bi bila več zabava, če sliši glazbo, katero vodi Toskanini ali jo je zložil Mendelssohn. Nihče, ki je bil vajen, da se poslužuje svojega zdravega nagona, bi se

ne bil mogel sam prepričati, da bi bolj cenil slabe portrete oblastnih SS-officirjev, kakor pa dela Gauguin Moneta, Van Gogha ali Picassa. Kdo bi mogel proti prepričanju vseh znanstvenikov verjeti spačenim „rasnim teorijam“ Rosenberga, ali pripovedkam in govoricam o bližnjih sosedih Francozih, Angležih, Čehih ali Poljakih, za katere bi že bežen obisk pokazal, da so lažnjive.

Dalje obstoja upanje, da bo v kratkem zopet možna izmenjava dijakov, visokošolcev in učiteljev med Avstrijo, Anglijo in Francijo ter drugimi deželami. Važno je, da se naučimo, drug drugega razumeti in spoštovati in spoznamo, da evropska civilizacija temelji na sodelovanju vseh narodov in ni odvisna od samo enega naroda. Stojimo pred izbiro: zlom evropske civilizacije ali njen daljnji obstoj. Nihče od nas ne more temu dejstvu stati brezbržno ob strani.

Na Koroškem in v ostalih zveznih deželah imamo mnogo izkušenih učiteljev, ki se s ponosom spominjajo velikih dni leta 1920, ko je avstrijska šola stala na prvem mestu in bila vzor za ves svet. Ti morajo biti pripravljeni, da nosijo plamenico dalje. Ali oni so že dolga leta delovali v službi svoje domovine in često tudi marsikaj pretrpeli. Rabimo mlade krvi. Mlajši učitelji in vzgojitelji ter učenci z idejami in ideali morajo stopiti na plan in podati lastne predloge in doprinose. Bolje je, da pripeljejo najhujša izkustva na pravo pot, kakor pa da se zadovoljimo z leno zaspanostjo brez duha v enem preživelem sestavu.

Kmalu bomo prebrodili največje težkoče na področju stanovanjskega in prometnega vprašanja, nabave materiala in knjig. Nove zgradbe so že v mnogih slučajih v načrtu, druge bodo skoro zopet popravljene.

Dovolite mi — in s tem je Mr. Carling zaključil svoja izvajanja — da zahtevam, da morajo biti novi učitelji in njihovi učenci dostojni svoje šole in stare tradicije!

Ljudsko gibanje, rast in umiranje v velikovškem okraju

Velikovški okraj je neki svet zase. Drava ta okraj loči od drugih slovenskih pokrajin več ali manj, tako da je ta okolica, dokler ni bilo železnic, imela več prometa z nemško Labudsko, kakor z slovenskim Pliberkom. Okraj ima v Velikovcu svoje urade: okrajno glavarstvo, sodišče, svojo hranilnico in svoje šole, ljudsko in glavno, ima svoje večje trgovine. Tako mesto Velikovec krije vse potrebno, in ljudem ni treba hoditi kam drugam, do oddaljenega Celovca. Ta okraj je raznarodovan zelo izostavljen, in mesto Velikovec je sto let že opora ponemčevanja. Slovenski svet se mora za ta okraj posebno zanimati in ga zavarovati, da se bo v bodoče bolje držal kakor do zdaj.

Leta 1945. je bilo v tem okraju na tisoč 22.6 otrok. Ko se je uradno štel leta 1870. na Koroškem je bilo 109.000 Slovencev, 60 let pozneje, leta 1930. pa samo še 27.000, so se našli neumneži, ki so trdili, da Slovenec na Koroškem izumira, morebiti tako, kakor Indijanec v Ameriki. Velikovec je kmečki okraj, brez industrije. Nemški okraj Feldkirchen ima 22.2% rojstev, Glantal 18.2, Greifenburg 18. Slovenec ne izumira, le nemške oblasti so iz Slovencev fabricirale Nemce. Število rojstev pa popušča tukaj, kakor drugod. Rojstev je bilo:

Leta 1930.	29 %
1935.	23.5%
1940.	27.9%
1941.	25.3%
1942.	24.5%
1943.	22.6%
1945.	22.6%

Nacistična sila je število leta 1940. poglala na višek, ali že tedaj ni dosegla števila leta 1930. in potem takoj znatno pada, morebiti, da se je število ujelo leta 1943. in da pri tem ostane.

Leta 1930. je bilo otrok 416, a leta 1945. 295, to je 29% manj v petnajstih letih. Če se vzame okroglo število, je v teh letih število porodov vsako leto padlo za 2%. Od teh porodov je bilo 30% nezakonskih, to je obče velika nesreča za Koroško in Zgornjo Štajersko in ima svoje zgodovinske razloge. Vendar številka v naših dneh pojema. Nezakonskih otrok je bilo

Leta 1930.	38%
1935.	33%
1940.	26%
1945.	30%

Nacistični pritisk na sklepanje zakonov se kaže tudi v tem, da število nezakonskih

kdo ozrl nanja, je bil pogled hladen in skoro sovražen.

„Nocoj sem bil na hribu, Mate, razgovarjal sem se s Hanco...“

Mate ga je pogledal postrani. „Zakaj mi to pripoveduješ? Tudi jaz sem se razgovarjal z njo!“

Učitelj se je nasmehnil in je pomežiknil, kakor da bi se mu bilo zableščalo pred očmi.

„Kaj bi tako skipell! Če bi bil hotel... imel sem časa dve leti... in tudi priložnosti dovolj... Lepo dekle je; čudno, da je zrasla na tem pokopališču... Tudi drugi se že ozirajo za njo...“

Mate je zardel, sklonil se je in je stresel učitelja za ramo.

„Besede več o njej, če ti je kaj do glave!“ Z lenim in topim pogledom se mu je ozrl učitelj v obraz.

„Glej, glej. In vendar ti ni do nje!... Kaj ne, rajši rahlo dekletce tam v mestu... v svetli obleki, bel slamenik na glavi... kakor solnčen prašek... krilce metuljevo... vesel, gorak pogled, sladak smehljaj?... Jaz vem, da bi rajši... tudi jaz mislim časih na take reči...“

Narahlo se je streslo okno in Mate se je zdrnil. Nemirno mu je bilo srce, ležalo je na njem kakor greh.

Učitelj je uprl glavo v dlani, strmel je v steno in je govoril z neokretnim jezikom.

„Kaj bi z njo? Hanca — to je angelj varuh, ni ženska... Položi ji breme na hrbet, da se skloni do tal, pa te še prime za roko in te vodi po varni poti... Ni ženska, ki bi jo človek veselo ljubil... tako, kakor bi ljubil pod svetlim solncem... Videl sem jo na hribu, ko je čakala... tako bi čakala do

MALI OGLASI

Težek, močno okovan voz bi zamenjal za lažjega, enovpreznega ali pa za seno ali slamo, po dogovoru. Ponudbe poslati na: Hribernik Matevž, Celovec (Klagenfurt), Feldkirchnerstraße 102 (pri Ani Godler).

Za večje posestvo blizu Celovca iščem dva zanesljiva kmetjska delavca (hlapca), ki bi imela veselje do kmetijskega dela. Naslov se izve v upravi „Koroške kronike“.

Soizvedbe:

Komur je znano, kje so dr. Boehm Oskar, Šalehar Marija in Jurček, Jurkovič Elza in Alenčica, naj sporoči na naslov: Boehm Oskar, Lienz, Nußdorferstraße 29.

Kdor kaj ve, kje so Ciperle Franc, oče in sin Franc ter brata Stele, Nande in Maks, vsi iz fare Komenda, naj, prosim, javi na naslov: Ciperle Franciška, UNRRA Camp, Peggez pri Lienzu, baraka 22.

otrok pade leta 1940. na 26, ali se takoj zopet dvigne, četudi so se tudi otroci civilnih zakonov šteli kot zakonski.

Zakonov je bilo splenjenih:	Leta 1930.	6.4%
	1935.	4.4%
	1940.	10.0%
	1945.	5.0%

Ob nacistični konjunkturi se je sklepanje zakonov dvignilo, v par letih izgine ta uspeh in niti številke leta 1930. ne doseže več. Število smrtnih slučajev je bilo v velikovškem okraju v letih 1930. do 1937. nad 200, leta 1935. pade pod 200 in ostane do leta 1945., ko je bilo zopet več ko 200 mrličev. Leta 1945. ima nenavadno dosti smrtnih slučajev.

Bilo je mrličev v St. Rupertu	1944	1945
Klostru	18	39
Grebinju	16	23
	18	23

Kakor drugod, se tudi v velikovški okolici vidi, da otrok umira dosti manj, kakor pred leti in to je razveseljivo. Med mrliči je bilo otrok:

Leta 1930.	33%	otrok 75
1935.	27%	68
1940.	24%	42
1945.	16%	33

Prirastek naroda postaja počasen. Leta 1930. porodov 416, mrličev 228, ostane 188 ljudi. Leta 1945. porodov 295, mrličev 204, ostane 91 ljudi.

Z agitacijo za odpadle nacisti na slovenskem ozemlju niso imeli uspehov. Stroški se gotovo niso pokrili: v letih 1940. in 1941. je bilo nekaj odpadov, vsako lepo po 76. Leta 1945. se je našel samo še 1 slučaj, vrnilo se jih je pa 29. Večjega pomena za nas je, da so leta 1931. nastopili tudi v velikovškem okraju nemški protestantje z 72 osebami. To je bimo seme nacistov, ki so ga z vso silo podpirale nemške stranke in vlada. Leta 1939. se ta številka zviša na 132 oseb. K temu je dru pristopi leta 1940. in naprej družba bogovnikov z 293 osebami.

Roman:

KRIŽ NA GORI

Ljubezenska zgodba

15

IVAN CANKAR

Stala je pred durmi in je gledala za njim. Vsa mirna je bila, ker je vedela, da se je moralo zgoditi... Daljna je pač njegova pot in visoka; kako bi jo mogel premeriti peš, z bosimi nogami in v tanki sukni? Sedel je na voz in zapokal je bič — pa jedro čez planino, v tuje kraje, kjer sije solnce...

Hanca se je čutila majhno in ubožno; pregrešna in ošabna se ji je zdela celo žalost, ki je je bilo srce polno...

Nekdo je zaklical na klanecu.

„Mate! Mate!“

Opotekla se je senca od krčme.

„Mate! Prijatelj!“

Hanca je poslušala in je slišala od daleč smeh in glasen razgovor. Duri in krčmo so se ropotoma zaprle in glasovi so utihnili...

Zavzdihnila je, ustnice so se zgenile.

„Zbogom, ti dragi, neprijazni!“

Šla je po prstih skozi vežo, odpirala je duri nalahno in počasi, da bi ne zaškripale v tečajih. Oče in mati sta sople težko, zaduhel zrak je bil v sobi. Na postelji je zašumelo, vzdignila se je glava.

„Kod si hodil, otrok ubogi?“

V sanjah je izpregovorila mati in njen glas je bil ves drugačen, ljubezniv in poln sočutja. Še težak vzdih in glava je legla na blazino, prsi so sople enakomerno.

Hanca je stala sredi sobe in bolest, skrbno hranjena, ponižno skrta, je dokopela do

roba... Šla je v izbo z nerodnimi, omahujočimi koraki in ni napravila luči...

Poslušala je mati v rahlem spanju starke in je slišala stokačo, tenak in ihteč glas otroka. Zgenila je z rokami, da bi zibala, zibala majhno pisano zibko.

„Spančkaj, Hanca... aja, tutaj!“

Otrok je bil nemiren, bolan, čelo je bilo nabrano v prezgodnje gube.

„Se boš trpelo ne jokal zdaj... aja tutaj!“

Otrok se ni dal utolažiti in ihtenje ni utihnilo...

III.

Mate je položil kozarec na mizo in je poslušal.

„Nikoli še nisem slišal vetra v globeli... Ali ni pravkar zastokalo zunaj, kakor da je potegnila sapa skozi lino in je zaškripal zvon?“

Učitelj je slonel na mizi z obema komolcema in je gledal topo predse; oči so mu bile rdeče in zatekle.

„Sanja se ti, ker imaš težko srce... Jaz vem, zakaj imaš težko srce...“

Resnično je bilo zaškripalo zunaj, zastokalo; Mateju se je zdelo, kakor da je zahtelo pod oknom...

V soboto je bilo; za mizo ob peči je sedel krčmar in se razgovarjal s kmeti. Nihče se ni zmenil za Mateja in učitelja in če se je